

Miten Suomessa suhtaudutaan yhdenmukaisiin tupakkapakkauksiin?

Laadullinen haastattelututkimus

Raportti 10/2018

Susanne Ådahl, Johanna Järvinen-Tassopoulos,
Otto Ruokolainen, Hanna Ollila

**Miten Suomessa
suhtaudutaan yhdenmukaisiin
tupakkapakkauksiin?
Laadullinen haastattelututkimus**

© Kirjoittajat ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Kannen kuva: Suvi Hyökki, THL

ISBN 978-952-343-188-1 (verkkojulkaisu)

ISSN 1798-0089 (verkkojulkaisu)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-188-1>

Helsinki 2018

Lukijalle

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti vuonna 2017 työryhmän, jonka tehtävä on kehittää tupakka- ja nikotiinipolitiikkaa siten, että tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö Suomessa loppuisi vuoteen 2030 mennessä. Työryhmän toukokuussa 2018 luovuttamassa raportissa nostettiin esiin yhdenmukaiset tupakkapakkaukset (ns. plain packaging, standardized packaging) yhtenä uutena toimenpiteenä, joka tulisi ottaa käyttöön Suomessa. Yhdenmukaisissa pakkauksissa on tyypillisesti yksi sallittu, erikseen määritelty väri ja niistä on poistettu logot ja muut kuvalliset tuotemerkkiin liittyvät tunnuksset.

Ensimmäisenä maana yhdenmukaiset pakkaukset otti käyttöön Australia vuonna 2012. Australian jälkeen yhdenmukaiset pakkaukset on otettu käyttöön Ranskassa, Iso-Britanniassa, Irlannissa, Norjassa (myös nuuskapakkaukset) ja Uudessa-Seelannissa.

THL:n tehtäväksi annettiin vuoden 2017 lopussa ”Tupakkapakkausten muuttaminen yleispakkausiksi – laadullinen arviointitutkimus”, joka toteutettiin touko-kesäkuussa 2018 ryhmähaastattelututkimuksena. Tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten tupakoimattomien ja tupakoivien täysi-ikäisten henkilöiden suhtautumista yhdenmukaisiin tupakkapakkauksiin sekä niiden herättämiä mielikuvia tupakoinnin ehkäisyyn ja lopettamiseen liittyen.

Loppuraportti tutkimuksen toteuttamisesta ja keskeisistä tuloksista luovutettiin sosiaali- ja terveysministeriölle 15.8.2018. Tämä tutkimusraportti pohjautuu ministeriölle luovutettuun loppuraporttiin, mutta sen tulososiota on laajennettu ja syvennetty haastatteluaineistosta nostettujen sitaattien kautta. Tutkimusraportti on käynyt läpi myös vertaisarvioinnin.

Tiivistelmä

Susanne Ådahl, Johanna Järvinen-Tassopoulos, Otto Ruokolainen, Hanna Ollila. Miten Suomessa suhtaudutaan yhdenmukaisiin tupakkapakkauksiin? Laadullinen haastattelututkimus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 10/2018, 63 sivua. Helsinki 2018. ISBN 978-952-343-188-1 (verkkojulkaisu)

Yhdenmukaisten tupakkapakkausten tarkoituksena on vähentää tupakkatuotteiden houkuttelevuutta, lisätä terveystietoisuuden tehokkuutta ja vähentää sellaista pakkausmuotoilua, joka voi johtaa kuluttajia harhaan tupakkatuotteiden käytön haitoista. Tässä laadullisessa tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten tupakoimattomien ja tupakoivien täysi-ikäisten henkilöiden suhtautumista yhdenmukaisiin tupakkapakkauksiin sekä niiden herättämiä mielikuvia tupakoinnin ehkäisyyn ja lopettamiseen liittyen.

Tutkimus toteutettiin keväällä 2018 puolistrukturoituna teemahaastatteluin, joita oli yhteensä viisi. Haastatteluryhmien koko vaihteli kolmesta yhdeksään henkilöön. Yhteensä haastateltavia oli 29. Haastattelut toteutettiin Etelä-Suomessa (Uusimaa ja Pirkanmaa). Ikäjakauma ryhmissä oli 18–50 vuotta; valtaosa osallistujista oli 18–25-vuotiaita. Haastateltavista vähän yli kolmasosa oli miehiä ja yli puolet tupakoivia. Haastatteluissa käytettiin virikkeenä ja vertailuun malliaskeja nykyisin Suomessa myynnissä olevista savukkeista, sekä Iso-Britanniassa myynnissä olevista yhdenmukaisista savukeaskeista. Tutkimusaineiston analyysimenetelmänä käytettiin temaattista sisällönanalyyasia.

Haastateltavien yleisimmät mielikuvat yhdenmukaisista tupakka-askeista olivat rumuus, tylsyys ja yksinkertaisuus. Valtaosa oli sitä mieltä, että yhdenmukaisten tupakkapakkausten käyttöönotto Suomessa olisi myönteinen asia. Toisaalta he eivät uskoneet, että niiden käyttöönotto Suomessa vaikuttaisi suuresti tupakoimisen lopettamiseen väestötasolla, mutta että se voisi mahdollisesti vähentää nuorten tupakoimisen aloittamista. Yhtenä keskeisistä kehityskohteista ryhmähaastatteluaineistossa nousi esiin kuva- ja tekstivaroitusten viestien selkeys, ymmärrettävyys ja uskottavuus, sillä varoituksiin kiinnitetään yhdenmukaisissa pakkauksissa aiempaa enemmän huomiota.

Tässä raportissa kuvataan teemaa koskeva kansainvälinen tutkimusnäyttö, THL:n laadullisen arviointitutkimuksen toteutus, sen keskeiset tulokset sekä joitakin jatkokehityskohteita tähän tutkimukseen ja kansainväliseen tutkimuskirjallisuuteen perustuen.

Avainsanat: tupakka, tupakkapakkaukset, tupakointi, tupakoinnin ehkäisy.

Sammandrag

Susanne Ådahl, Johanna Järvinen-Tassopoulos, Otto Ruokolainen, Hanna Ollila. Inställningar till enhetliga tobaksförpackningar i Finland. En kvalitativ intervjustudie. Institutet för hälsa och välfärd (THL). Rapport 10/2018, 63 sidor. Helsingfors, Finland 2018. ISBN 978-952-343-188-1 (nätpublikation)

Målsättningen med att införa enhetliga tobaksförpackningar är att göra tobaksförpackningarna mindre lockande, öka effektiviteten av hälsovarningarna på förpackningarna och minska på sådan förpackningsutformning som vilseleder konsumenter angående tobak- och nikotinprodukters skadeverkningar. Denna studie utredde hur rökande och icke-rökande myndiga finländare ställde sig till enhetliga tobaksförpackningar samt vilka föreställningar förpackningarna väckte i fråga om prevention och rökavvänjning.

Studien genomfördes under våren 2018 i form av fem grupptemaintervjuer som var semistrukturerade. Gruppstorleken varierade mellan tre till nio personer. Allt som allt deltog 29 personer i studien. Intervjuerna genomfördes i södra Finland (Nyland och Birkaland). Åldersfördelningen var 18-50 år varav merparten av deltagarna var i åldern 18-25. Ungefär en tredjedel av de intervjuade var män och mer än hälften av deltagarna var rökare. Under intervjuerna användes tobaksförpackningar för att stimulera diskussion i grupperna, samt för att möjliggöra jämförelse av enhetliga tobaksförpackningar införskaffade i Storbritannien och tobaksförpackningar som för tillfället är i bruk i Finland. Tematisk innehållsanalys användes för att analysera forskningsmaterialet.

De vanligaste föreställningarna deltagarna hade om enhetliga tobaksförpackningar var att de var fula, tråkiga och enkla i sin utformning. Merparten var dock av den åsikten att införandet av enhetliga tobaksförpackningar i Finland skulle vara positivt. Å andra sidan trodde de inte att införandet av enhetliga tobaksförpackningar skulle nämnvärt inverka på tobaksavvänjning i befolkningen, men att det möjligen kunde minska på antalet unga som börjar röka. Ett viktigt utvecklingsförslag som framkom i studien var behovet av att göra varningstexterna och -bilderna tydligare, samt mera förståeliga och trovärdiga, eftersom intervjudeltagarna till en högre grad uppmärksammade varningsbudskapen på de enhetliga förpackningarna än på de som är i bruk.

Denna rapport presenterar den internationella forskningen som gjorts inom detta ämnesområde, hur den kvalitativa intervjustudien utfördes av Institutet för hälsa och välfärd, studiens centrala resultat, samt ett antal förslag på vidareutveckling av åtgärder på basen av intervjustudien och internationella forskningslitteratur.

Nyckelord: tobak, tobaksförpackningar, standardiserade tobaksförpackningar, rökning, rökavvänjning.

Abstract

Susanne Ådahl, Johanna Järvinen-Tassopoulos, Otto Ruokolainen, Hanna Ollila. The perceptions towards standardized tobacco packaging in Finland. A qualitative study. National Institute for Health and Welfare (THL). Report 10/2018, 63 pages. Helsinki, Finland 2018. ISBN 978-952-343-188-1 (online publication)

Standardized tobacco packaging aims at decreasing the appeal of tobacco products, increasing the impact of health warnings, and minimizing the use of packaging design that may lead to misperceptions of the risks associated with the use of tobacco products. This qualitative study investigated the perceptions of adult Finnish smokers and non-smokers towards standardized cigarette packaging and its possible effects in relation to smoking prevention and cessation.

The study was carried out in the spring of 2018 as five focus group discussions that were semi structured theme interviews. Group size varied between three to nine persons. Altogether 29 participants were interviewed in the study. The focus group discussions were carried out in southern Finland (Uusimaa and Pirkanmaa). The age range in the groups was 18–50 years, with a majority of participants being 18 to 25 years of age. Slightly more than one third of the participants were men and over half of them were smokers. During the focus group discussions the researcher introduced standardized cigarette packages procured in the United Kingdom, and cigarette packages currently in use in Finland, as a means of stimulating discussion and to facilitate comparison of the packages. The research data was analysed by means of thematic content analysis.

This report briefly describes international research and research results on this topic. It also outlines how this qualitative study was carried out, the central results of the study, as well as providing some suggestions regarding further developments based on the study results as well as international research literature.

Keywords: Tobacco, cigarette packaging, plain packaging, smoking, tobacco prevention.

Sisälllys

Lukijalle	3
Tiivistelmä.....	4
Sammandrag.....	5
Abstract	6
Johdanto	8
Kansainvälinen tutkimusnäyttö.....	10
Australian lakimuutoksen jälkiarviointi.....	11
Suomen laadullinen arviointitutkimus	12
Aineisto ja menetelmät.....	16
Aineiston keräys ja tutkimuskysymykset.....	16
Kohdejoukko.....	16
Tutkimuksessa käytetyt tupakkapakkaukset	18
Haastattelujen toteutus.....	20
Aineiston analyysi.....	21
Tulokset.....	22
Mielikuvat yhdenmukaisista tupakkapakkauksista	22
Väri.....	25
Kirjaintyyli	27
Kuvat	28
Tunteet.....	32
Tuotemerkkien merkitys.....	34
Yhteiskunnalliset vaikutukset ja tupakoinnin taustatekijät.....	38
Vaikutukset tupakoinnin aloittamiseen ja lopettamiseen.....	38
Aloittamisen syyt.....	41
Tupakointia ylläpitävät tekijät.....	43
Motivaatio lopettaa.....	46
Muokausehdotuksia yhdenmukaisiin tupakkapakkauksiin	47
Kuva- ja tekstivaroitukset.....	47
Ulkoasun pelkistäminen	49
Sosiaalinen media käyttöön	50
Hinta	51
Muita huomioita	52
Pohdinta ja johtopäätökset	55
Tutkimustulosten suhde aiempaan tutkimukseen	55
Yhdenmukaiset tupakkapakkaukset osana laajempaa kokonaisuutta	55
Tekstien ja kuvien selkeys, ymmärrettävyys ja realismi	56
Ehdotuksia yhdenmukaisten tupakkapakkausten jatkokehittämiseksi.....	57
Huomioita aineistosta	60
Lähteet.....	62

Johdanto

Tupakointi on yksi merkittävimmistä estettävissä olevista sairauksien ja ennenaikaisen kuoleman aiheuttajista. Suomalaisista 20 vuotta täyttäneistä miehistä tupakoi päivittäin 14 prosenttia vuonna 2018¹ ja naisilla vastaava osuus oli 11 prosenttia. Vuosittain noin 4000 suomalaista kuolee tupakan aiheuttamiin sairauksiin. (1)

Yksi keskeisistä keinoista tupakoinnin ja siitä aiheutuvien sairauksien vähentämisessä on tupakan mainonnan, markkinoinnin ja muun myyninedistämisen rajoittaminen. (2, 3) Tupakan mainonta ja markkinointi kiellettiin Suomessa jo ensimmäisessä tupakkalaissa vuonna 1976. Nykyisin valtaosa maailman maista on joko kieltänyt tupakkamainonnan tai vähintään rajoittanut sitä merkittävästi. (4) Tupakkapakkaukset voidaan kuitenkin itsessään nähdä yhtenä markkinoinnin ja myyninedistämisen keinona. Perinteisten mainontakanavien sulkeutuessa tupakkateollisuus onkin alkanut keskittyä enemmän pakkausmuotoiluun ja hintamarkkinointiin myyninedistämiskeinoina. (2, 5)

Useat maat ovat ryhtyneet rajoittamaan tupakkapakkausten välityksellä tapahtuvaa markkinointia. Yhtenä keinona tähän ovat yhdenmukaiset tupakkapakkaukset (ns. plain packaging, standardized packaging), joissa on yksi sallittu, erikseen määritelty väri – joissain tapauksissa myös samanlainen muoto ja koko – ja joista on poistettu logot ja muut kuvalliset tuotemerkkiin liittyvät tunnuksat. (2) Tuotemerkin nimi on kirjoitettu pakkauksissa erikseen määritellyllä kirjaintyyllillä, koolla ja värillä. Yhdenmukaisten tupakkapakkausten tarkoituksena on vähentää tupakkatuotteiden houkuttelevuutta ja lisätä terveysvaroitusten tehokkuutta. Lisäksi niillä pyritään vähentämään pakkausmuotoilua, joka voi johtaa kuluttajia harhaan tupakkatuotteiden käytön haitoista. (6)

Yhdenmukaisia tupakkapakkauksia harkittiin ensimmäisen kerran jo vuonna 1989 Uudessa-Seelannissa, jossa terveysministeriön alainen neuvosto esitti savukkeiden myyntiä pelkästään valkoisissa askeissa, mustalla tekstillä ilman värejä ja logoja. (5) Toimenpide oli esillä 1990-luvulla Australiassa ja Kanadassa, mutta se jäi poliittiselta agendalta, kun huomio kiinnittyi muiden pakkauselementtien kuten terveysvaroitusten ja tuotteen vahvuuden kuvaamisen sääntelyyn. (5) Tupakkateollisuus pyrki myös estämään ja viivyttämään yhdenmukaisten tupakkapakkausten

¹ www.terveytemme.fi/finsote, katsottu 8.6.2018. FinSote 2018 tutkimuksen tiedonkeruu aloitettiin syys-lokakuussa 2017 ja se päättyi maaliskuussa 2018.

käyttöönottoa muun muassa kritisoimalla akateemista tutkimusta, teettämällä omaa tutkimusta ja hankkimalla vasta-argumenteille aktiivisesti medianäkyvyyttä. (7)

Konkreettiset ensiaskeleet pakkausmarkkinoinnin poistamisessa otettiin varsinaisesti tupakkatuotteiden esilläpitokiellon myötä, jonka säätö ensimmäisenä maana Islanti vuonna 2001. Suomessa esilläpitokielto säädettiin vuonna 2010 ja se tuli voimaan vuonna 2012. Vuoden 2016 tupakkalain uudistuksessa esilläpitokielto laajennettiin kattamaan tupakkatuotteiden ja niiden tuotemerkkien ohella myös sähkösavukkeet ja niissä käytettävät nesteet.

Yhdenmukaiset tupakkapakkaukset nousivat poliittiselle agendalle uudelleen vuonna 2007, kun Euroopan komissio mainitsi ne yhtenä mahdollisena keinona vähentää tupakkatuotteiden houkuttelevuutta silloista tupakkatuotedirektiiviä koskevassa raportissaan. (5) Suomestakin osallistuttiin kansainväliseen keskusteluun jo vuonna 2009, kun ministeri Paula Risikko lähestyi terveyskomissaari Androulla Vassiliouta kirjeellä, jossa ehdotettiin että Euroopan komissio selvittää mahdollisuutta suositella yhdenmukaisten pakkausten käyttöönottoa EU-tasolla. (8).

Ensimmäisenä maana yhdenmukaiset pakkaukset otti käyttöön Australia vuonna 2012. Australian jälkeen yhdenmukaiset pakkaukset on otettu käyttöön Ranskassa, Iso-Britanniassa, Irlannissa, Norjassa (myös nuuskapakkaukset) ja Uudessa-Seelannissa. (9) Uutta-Seelantia lukuun ottamatta kaikissa näissä maissa tupakkayhtiöt ovat nostaneet kanteita toimenpidettä vastaan, mutta oikeudenkäynneillä on pystytty lähinnä viivyttämään lain tai säädösten voimaantuloa. (10)

Unkarissa tullaan ottamaan yhdenmukaiset pakkaukset käyttöön täysimääräisesti vuonna 2019 ja Sloveniassa vuonna 2020. (9) Muita maita, joissa toimenpide odottaa enää voimaantulusta ovat Uruguay, Kanada, Thaimaa, Georgia, Romania ja Burkina Faso. (10) Käytännössä kaikki toimenpiteestä jo päättäneet maat ovat päätyneet käyttämään pakkausten standardiväriä oliivinviruskeaa värisävyä, joka koettiin Australian esitutkimusten perusteella vähiten houkuttelevaksi. (11)

Suomessa sosiaali- ja terveysministeriön asettama tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmä esitti toukokuussa 2018 julkaistuissa toimenpideehdotuksissaan siirtymistä yhdenmukaisiin tuotepakkauksiin ja tuotteisiin. (9) Havainnekuvassa (Kuva 1) on hahmoteltu miltä yhdenmukainen savukeaski Suomessa näyttäisi. Työryhmän ehdotukseen sisältyvät paitsi tupakkatuotteet, myös nikotiininesteet ja täyttösäiliöt sekä niiden vähittäismyyntipakkaukset. Kansainvälisesti yhdenmukaisia pakkauksia on toistaiseksi sovellettu vain tupakkatuotteisiin.

Kuva 1. Havainnekuva yhdenmukaisista tupakkapakkauksista Suomeen sovellettuna. Kuva on suuntaa-antava ja toteutettu EU:n mallikuvan² pohjalta. Kuva: THL, Suvi Hyökki.

Kansainvälinen tutkimusnäyttö

Yhdenmukaisia tupakkapakkauksia koskevaa tutkimusta on kertynyt yli kymmenestä maasta ja tutkimuksia on koostettu lukuisiin katsauksiin. (esim. 2, 7, 12–15) Yhdenmukaisten pakkausten vaikutuksia on tyypillisesti tutkittu kysely- ja haastattelututkimuksissa, joissa on arvioitu pakkauksiin liittyviä asenteita, uskomuksia ja odotuksia niiden vaikutuksista käyttäytymiseen. Muita teemoja ovat olleet tavallisten ja yhdenmukaisten pakkausten vertailu sen suhteen, kuinka houkutteleviksi pakkaukset koetaan ja miten haitallisiksi niissä olevat tuotteet koetaan. Kokeellisissa tutkimuksissa on käytetty esimerkiksi silmänliikekameraa, jolla on tarkasteltu miten katse kiinnittyy terveystietoihin erilaisissa pakkauksissa. Tupakoiville koehenkilöille on myös annettu koekäyttöön yhdenmukaisia tupakkapakkauksia ja heidän käyttäytymistään, kuten askin piilottamista tai peittämistä, on seurattu.

Tuorein, vuonna 2017 julkaistu Cochrane-katsaus (2) tarkasteli yhdenmukaisten pakkausten vaikutusta tupakoinnin aloittamiseen, vähentämiseen ja lopettamiseen.

² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/tobacco/docs/healthwarnings_finland.pdf

Katsaukseen sisällytettiin yhdenmukaisia pakkauksia koskevat tutkimukset alkuvuoteen 2016 saakka. Katsauksen mukaan vahvin näyttö yhdenmukaisista pakkauksista on sen osalta, että ne vähentävät pakkausten vetovoimaa. Yhdenmukaisissa pakkauksissa olevat savukkeet koettiin pahemman makuisiksi ja vähemmän laadukkaiksi kuin tavallisissa pakkauksissa olevat savukkeet. Yhdenmukaiset pakkaukset näyttävät myös vähentävän tuotteisiin liitettyjä virheellisiä käsityksiä tuotteen haittomuudesta, mutta vain jos yhdenmukaisessa pakkauksessa käytetään tummaa taustaväriä. Nuorten osalta yhdenmukaiset pakkaukset näyttävät pääosin ehkäisevän tupakoinnin aloittamista verrattuna tavallisiin pakkauksiin. Yhdenmukaiset pakkaukset saattavat vähentää tupakoinnin yleisyyttä, mutta näyttö oli katsauksen kirjoittamishetkellä hyvin vähäistä. (2).

Yhdenmukaiset pakkaukset näyttävät myös vähentävän tuotemerkkiin kiinnittymistä ja sitä kautta edistävän lopettamisaikeita, lopettamisyrityksiä ja tupakoinnin vähentämistä. (16) Tupakoinnin vähentämisessä ne näyttävät olevan hyödyllisiä erityisesti nuorilla aikuisilla ja naisilla. (17). Australiassa toteutettujen tutkimusten mukaan suurin osa tutkittavista aikuisista, niin tupakoimattomista kuin tupakoijista, suhtautui myönteisesti yhdenmukaisiin pakkauksiin niiden käyttöönoton jälkeen (18, 19). Australialaisnuoret suhtautuivat yhdenmukaisiin pakkauksiin myönteisemmin niiden käyttöönoton jälkeen verrattuna aikaan ennen niiden käyttöönottoa. (20). Italiassa yhdenmukaiset pakkaukset yhdistettynä teksti- ja kuvavaroituksiin olivat 18 vuotta täyttäneiden mielestä tehokkaimpia tupakoinnin lopettamisen motivoinnissa sekä tupakoinnin vähentämisessä ja ehkäisyssä (21).

Savukeaskien/-pakkausten ohella myös suhtautumista erilaisiin savukkeisiin on tutkittu. Ranskassa 15–30-vuotiaille tupakoijille ja tupakoimattomille toteutetun online-kyselyn mukaan tavalliset tai tyyliteltyt savukkeet (slim savuke tai vaaleanpunainen savuke) koettiin houkuttelevampina ja vähemmän haitallisina kuin yhdenmukaistettu, harmaa savuke (”plain cigarette”). (22) Tavalliset tai tyyliteltyt savukkeet arvioitiin myös enemmän tupakoinnin aloittamista tukevinä ja tupakoinnin vähentämistä ja lopettamista vähentävinä verrattuna harmaisiin savukkeisiin. (22)

Australian lakimuutoksen jälkiarviointi

Australian hallitus julkaisi vuonna 2016 jälkiarvioinnin yhdenmukaisten pakkausten käyttöönotosta. (6) Arvioinnissa päädyttiin siihen, että vaikka toimenpiteen täydet vaikutukset näkyvät vasta pidemmän ajan kuluessa ja vaikutusten taustalla saattavat osittain vaikuttaa myös muut samanaikaisesti toteutetut toimenpiteet, kuten kuvavaroitusten suurentaminen sekä kampanjat, saatavilla oleva näyttö tukee yhdenmukaisten tupakkapakkausten myönteistä vaikutusta tupakoinnin vähenemisessä. Lisäksi niiden käyttöönotto on auttanut Australiaa toimeenpanemaan kansainvälisen tupakkapuitesopimuksen (WHO Framework Convention on Tobacco

Control, WHO FCTC) terveysvaroituksia ja mainontaa koskevien artiklojen 11 ja 13 vaatimuksia. (6)

Suomen laadullinen arviointitutkimus

THL:n tehtäväksi annettiin vuoden 2017 lopussa ”Tupakkapakkausten muuttaminen yleispakkauksiksi – laadullinen arviointitutkimus”, joka toteutettiin touko-kesäkuussa 2018 haastattelututkimuksena. Tutkimus toteutettiin keväällä 2018 haastattelututkimuksena. Tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten tupakoimattomien ja tupakoivien täysi-ikäisten henkilöiden suhtautumista yhdenmukaisiin tupakkapakkauksiin sekä niiden herättämiä mielikuvia tupakoinnin ehkäisyyn ja lopettamiseen liittyen.

Tutkimuksen suunnittelussa hyödynnettiin erityisesti aiempia kansainvälisiä haastattelututkimuksia sekä osallistujien että haastattelurungon ja -teemojen osalta. Yhteenveto laadullisen arviointitutkimuksen suunnittelua ohjanneista, viimeaikaisista tutkimuksista ja niiden tuloksista on esitetty taulukossa 1. Tutkimuksen toteutustapa sekä tutkimusaineisto kuvataan tarkemmin seuraavassa luvussa.

Taulukko 1. Yhdenmukaisia tupakkapakkauksia koskevia laadullisia tutkimuksia.

Maa	Tekijät	Kohde-ryhmä	Menetelmä	Kysymykset/Teemat	Tulos
Turkki	Mucan & Moodie 2017 (23)	18-24v. tupakoijat	v. 2016, 8 ryhmähaastattelua, 70-90 min, naiset & miehet samassa ryhmässä, tekopakkaukset käytössä	suorakulmaisia & pyöreäkulmaisia pakkauksia verrattiin, sekä numeroituja pakkauksia (tuotenimi poistettu), kysymys: Mitä mieltä olet pakkauksesta? Mikä parempi – suora vai viistetty kulma? Miksi numeroituja pakkauksia otetaan käyttöön?	suorat pakkaukset kielteiset (pelkoa, syyllisyyttä ja häpeä tuottavia), viistetyt pakkaukset suosittiin (eleganssi ja kätevyys/mukavuus), pakkausten numerointi saattaa estää tupakoinnin aloittamista
Thaimaa	Auema-neekul et al. 2015 (24)	14-24 v. tupakoijat, tupakoimat-tomat,	V. 2012, kyselylomake & ryhmähaastattelut,	tavallisia (6 varoitustekstiä) & tekopakkauksia (4 väriä x 6 varoitustekstiä)	kuvat aiheuttivat pelkoa, varoitustekstit tehokkaampia,

		lopettajat	tekopakkaukset käytössä, naiset & miehet erikseen, 90-120 min. analyysi: induktiivinen, sisältöanalyysi, avoin koodaus	verrattiin, mitä mieltä pakkauksen väristä, miten vetoaa pelkoon, ulkonäkö, ehdotuksia pakkausten muokkaamiseen	jos suuntautuvat kielteisiin sosiaalisiin vaikutuksiin ja ulkonäköön (varsinkin nuorten tupakoimisen ehkäisyssä), naiset pitivät valkoisia pakkauksia myönteisinä, miehet pitivät mustia pakkauksia myönteisinä, tupakojien keskuudessa pakkauksen ulkonäkö ei vaikuta, vain läheisen kehotus.
Ranska	Gallopel-Morovan et al. 2013 (25)	15–45 v. Tupakoivia, tupakoimattomia	yht. 50 hlöä, 6 ryhmäkeskustelua, ikäryhmittäin, naiset & miehet yhdessä, 120 min. analyysi: sisältöanalyysi, manuaalinen koodaus	pakkausten taustavärien testaus, 4 kpl ruskea, valkoinen, harmaa johon tuotenimi (Marlboro) laitettu ja varoitusteksti takapuolella & 1 tavallinen jossa varoitustekstit etu- ja takapuolella kysymys: mitä mieltä eri pakkauksista	harmaa pakkaus paras vaihtoehto, pelkistetyt pakkaukset eivät vaikuta paljon tupakojien tottumuksiin (lopettamiseen), voi vaikuttaa tupakoimattomiin (ehkäistä aloittamista)
Intia	Arora et al. 2013 (26)	19-64 v. tupakoivia, tupakoimattomia	v. 2011–2012, yht 124 hlöä, 10–12 henk/ryhmä, ikäryhmittäin, 2 ryhmää vain nuoria naisia,	kysymys: pakkauksen ja etiketin tärkeys/vaikutus, miten pelkistäminen/standardi soiminen vaikuttaa tupakkatuotteiden viehättävyyteen	pelkistettyjen tupakkapakkausten käyttöönotto saattaa ehkäistä kokeilua ja tupakoimisen aloittamista

			45 min. lisäksi haastatteluja sidosryhmien kanssa & kyselylomake		nuorten keskuudessa, pelkistetty pakkaus liitetään kielteisiin näkemyksiin ja tunteisiin tupakoimisesta ja tupakkapakkauksista, pelkistetty pakkaus lisää varoitustekstien näkyvyyttä ja vaikuttavuutta
Uusi-See-lanti	2012, McCool, Webb, Cameron, Hoek (27)	14–15 v. Tupakoijat, tupakoimatomat	v. 2009, koulussa, 12 ryhmähaastattelua, 6-8 hlöä/ryhmä (Yht. 80 hlöä), pojat & tytöt sekaisin (44 tyttöä, 36 poikaa), 50–60 min	asenteita tupakoimiseen, stereotyyppioita tupakoijista, tupakkabrändäykseen liittyvää kuvastoa, varoitustekstien tulkintaa, odotuksia liittyen varoitustekstiin, pelkistettyjen/standardisoitujen pakkausten tulkintaa	valtaosa vastaajista tukivat tuotemerkintöjen poistamista, jotta varoitustekstit näkyisivät selkeämmin
			Analyyysi: temaattinen, induktiivinen ja iteratiivinen, Nvivo		
Belgia	2012, Van Hal et al. (28)	15-18v. Tupakoijat, lopettajat	Yht. 55 hlöä, 8 ryhmähaastattelua, poikia & tyttöjä yhdessä, lukiolaisia & ammattikoulun oppilaita, 6-10 hlöä/ryhmä	pääkysymys: mikä motivoi valitsemaan tiettyä tupakkapakkausta? tekopakkaus käytössä & tavalliset pakkaukset (ensin suosituimpien merkien pakkaukset näytettiin & sitten tekopakkaus)	tärkein motiivi tupakan ostamiseen on hinta, maku ja sosiaalinen pääoma, pelkistetyt askit vähemmän puoleensavetäviä, halvan ja epäluotettavan näköisiä,
			analyyysi: avoin koodaus & Nvivo 9		

pelkistetty ruma
ulkonäkö auttaa
katsojaa
näkemään
varoitustekstit
paremmin,
varoitustekstit
luotettavampia
pelkistetyissä
pakkauksissa
kuin tavallisissa

Norja	Scheffels & Saebö 2012 (29)	Ryhmät jaettu ikäryhmit-täin ja tupakointi-statuksen mukaisesti; 5 ryhmää 16–21-v., 2 ryhmää 20–29-v., 4 ryhmää 30–50-v.	V.2009/2010, yht. 69 hlöä, 11 ryhmähaastat-telua, naiset & miehet samassa ryhmässä, 90–120 min. analyysi: temaattinen koodaus & Nvivo8	käsityksiä yhdenmukaisista pakkauksista, mitä pakkaukset viestivät käyttäjistä, miten yhdenmukaisten pakkausten myynti saattaa vaikuttaa tupakoimiseen. Tekopakkaukset käytössä (2 versiota) & tavalliset pakkaukset (4 merkkiä), pakkaukset esitettiin asteittain haastateltaville.	yhdenmukaiset pakkaukset miellettiin epäsuotuisim-miksi kuin tavalliset, yhdenmukaisten pakkausten käyttöönotto ei vaikuttaisi päivittäin tupakoiviin, satunnaisesti tupakoivat ja lopettajat olivat myönteisempiä, kaikki myönteisiä suhteessa siihen miten vaikuttaisi tupakoimisen aloittamiseen.
-------	-----------------------------	--	--	--	--

Aineisto ja menetelmät

Aineiston keräys ja tutkimuskysymykset

Tutkimus toteutettiin touko-kesäkuussa 2018 viitenä ryhmähaastatteluna. Haastattelut tehtiin puolistrukturoituna teemahaastatteluina. Ryhmien koko vaihteli kolmesta henkilöstä yhdeksään henkilöön. Haastateltavia oli yhteensä 29. Haastattelut toteutettiin Etelä-Suomessa (Uusimaa ja Pirkanmaa). Tutkimukseen rekrytoitiin täysi-ikäisiä tupakoivia ja tupakoimattomia henkilöitä, erityisesti nuoria aikuisia ottamalla yhteyttä lukioihin, ammatillisiin oppilaitoksiin ja ammattikorkeakouluihin. Lisäksi rekrytoinnissa hyödynnettiin järjestöjä, jotka työskentelevät tupakoinnin ehkäisyn tai lopettamisen parissa. Rekrytointi toteutettiin lumipallomenetelmää käyttäen.

Tutkimuksessa käytettiin haastattelurunkoa, joka pilotoitiin yhdessä haastatteluryhmässä. Haastattelurunkoa ei muokattu pilotin jälkeen merkittävästi ja pilottiryhmittä kerätty aineisto voitiin siten käyttää myös tutkimuksessa.

Tutkimuksessa haettiin vastausta seuraaviin kysymyksiin:

- millaisia mielikuvia yhdenmukaiset tupakkapakkaukset herättävät yleisellä tasolla,
- mitä mieltä haastateltavat ovat yhdenmukaisten tupakkapakkausten väristä, teksteistä ja kuvista,
- millaisia tunteita yhdenmukaiset tupakkapakkaukset herättävät ja
- millä tavalla yhdenmukaisia tupakkapakkauksia voisi edelleen muokata.

Tutkimuksessa noudatettiin ihmistieteisiin luettavaa tutkimusta koskevia eettisiä periaatteita.³ Tutkimusasetelma ei edellyttänyt eettistä ennakoarviointia.⁴

Kohdejoukko

Haastateltavilta kysyttiin tietoja heidän iästään, äidinkielestään, työmarkkina-asemastaan ja koulutuksestaan sekä tupakoinnista erillisellä taustatietolomakkeella. Keräytyistä tiedoista koostettu yhteenveto on esitetty taulukossa 2.

Ikäjakama ryhmissä oli 18–50 vuotta ja valtaosa osallistujista (18/29) oli 18–25-vuotiaita. Haastateltavista hieman yli kolmasosa (11/29) oli miehiä. Yli puolet (15/29) haastateltavista tupakoi. Kaksi oli tupakoinnin lopettaneita. Loput haastatelluista eivät tupakoineet lainkaan. Tupakoivista yhdeksän halusi lopettaa tupakoinnin. Seitsemän arvioi omasta mielestään tupakoivansa hieman liian paljon,

³ <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarvointi-ihmistieteissa>

⁴ <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarvointi-suomessa>

kolme huomattavasti liian paljon ja viiden mielestä oma tupakointi oli kohtuullisella tasolla.

Taulukko 2. Haastateltavien taustatiedot

Suku-puoli	Ikä	Kieli	Maa-kunta	Työmarkkina-asema	Korkein suoritettu koulutus	Tupakointi	Tupakointi -vuosia	Savukkeita päivässä
N	40	S	Pirkanmaa	Muu (ei määritelty)	alempi tai ylempi ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto	ei tupakoi	-	-
N	20	S	Pirkanmaa	Työkokeilija	ylioppilastutkinto	ei tupakoi	-	-
N	50		Pirkanmaa	Muu (sairaslomalla)	alempi tai ylempi ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto	päivittäin	25	20 kpl
N	25	S	Pirkanmaa	Työtön	peruskoulu	päivittäin	7,5	1-12 kpl
M	37	S	Pirkanmaa	Opiskelija	opiskelee ammattikorkeakoulussa	päivittäin	25	15 kpl
M	35	S	Pirkanmaa	Muu (kuntouttava työtoiminta)	ammattillinen perustutkinto	päivittäin	2	10-15
N	36	S	Pirkanmaa	Työtön	ylioppilastutkinto	päivittäin	19	10 kpl
N	44	S	Pirkanmaa	Työtön (kuntouttava työtoiminta)	peruskoulu	päivittäin	25	10-15 kpl
M	22	S	Pirkanmaa	Työtön	peruskoulu	päivittäin	11	15-20 kpl
M	19	R	Uusimaa	Opiskelija	opiskelee ammattikorkeakoulussa	päivittäin	6	8-12 kpl
N	22	R	Uusimaa	Opiskelija	opiskelee ammattikoulussa	lopettanut	3	7 kpl
N	19	R	Uusimaa	Opiskelija	opiskelee ammattikoulussa	ei tupakoi	-	-
M	20	R	Uusimaa	Opiskelija	opiskelee ammattikoulussa	lopettanut	1	10 kpl
M	18	R	Uusimaa	Opiskelija	opiskelee ammattikoulussa	lopettanut	-	-
M	18	R	Uusimaa	Opiskelija	opiskelee ammattikoulussa	ei tupakoi	-	-
N	18	R	Uusimaa	Opiskelija	opiskelee ammattikoulussa	-	-	-
M	29	S	Pirkanmaa	Opiskelija	opiskelee ammattikorkeakoulussa	satunnaisesti	8	0-20 kpl
N	24	S	Pirkanmaa	Työssäkäyvä	alempi tai ylempi ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto	ei tupakoi	-	-
N	28	S	Pirkanmaa	Opiskelija	opiskelee ammattikoulussa	ei tupakoi	-	-
N	23	S	Pirkanmaa	Opiskelija	opiskelee yliopistossa	ei tupakoi	-	-

N	23	S	Pirkanmaa	Opiskelija	opiskelee ammattikorkeakoulussa	ei tupakoi	-	-
N	29	S	Pirkanmaa	Opiskelija	opiskelee ammattikorkeakoulussa	satunnaisesti	10	0-10
M	35	S	Uusi-maa	Työssäkäyvä	alempi tai ylempi ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto	päivittäin	10	10
N	23	S	Uusi-maa	Opiskelija	opiskelee ammattikoulussa	ei tupakoi	-	-
M	55	S	Uusi-maa	Työssäkäyvä	alempi tai ylempi ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto	päivittäin	38	15
N	18		Uusi-maa	Opiskelija	opiskelee lukiossa	satunnaisesti	2	0
N	18	S	Uusi-maa	Opiskelija	opiskelee lukiossa	päivittäin	1	3
N	23	S	Uusi-maa	Opiskelija	opiskelee ammattikoulussa	ei tupakoi	-	-
M	24	S	Uusi-maa	Opiskelija	opiskelee ammattikoulussa	päivittäin	12	6

Lyhenteiden selitykset: N= Nainen, M=Mies, S= Suomi, R= Ruotsi

Tutkimuksessa käytetyt tupakkapakkaukset

Tutkimuksessa käytettiin nykyisin myynnissä olevia pakkauksia Suomesta ja Iso-Britanniasta (Kuvat 2-6). Tutkimukseen valittiin oikeita myynnissä olevia askeja siitä syystä, että vastaajat saivat tutkia tupakka-askia kädessään aitona esineenä ja tarkastella sitä monesta suunnasta, pelkän yksiulotteisen kuvan katsomisen sijaan.

Haastatteluissa käytössä olleista yhdenmukaisista pakkauksista kolme oli hankittu Iso-Britanniasta. Tuotemerkit valikoitiin yleisyytensä perusteella ja siten, että ne edustivat eri tunnusomaisia värejä (tässä hopea, punainen, sininen). Suomessa myynnissä olevista pakkauksista valittiin myös erilaisia tunnusomaisia värejä (sininen, punainen, vihreä). Molemmista pakkausmalleista nähtävänä oli sekä suora- että viistokulmaisia askeja ja suomalaisaskeista yksi oli pehmeä.

Kuva 2. Malliaskeina käytettyjä pakkauksia Iso-Britanniasta – askin etupuoli.
Kuva: Susanne Ådahl

Kuva 3. Malliaskeina käytettyjä pakkauksia Iso-Britanniasta – askin taustapuoli.
Kuva: Susanne Ådahl

Kuva 4. Malliaskeina käytettyjä Suomessa myynnissä olevia pakkauksia – askin etupuoli. Kuva: Susanne Ådahl

Kuva 5. Malliaskeina käytettyjä Suomessa myynnissä olevia pakkauksia – askin taustapuoli. Kuva: Susanne Ådahl

Haastattelujen toteutus

Neljä ryhmähaastattelua toteutettiin suomeksi ja yksi ryhmähaastattelu ruotsiksi. Kaikki ryhmähaastattelut teki kaksikielinen tutkija. Ryhmähaastattelut toteutettiin kasvotusten Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kokoushuoneessa, kahden yhdistyksen tiloissa ja yhden oppilaitoksen kokoushuoneessa. Paikan valintaan vaikuttivat haastateltavien aikataulut ja pyrkimys tehdä osallistuminen haastateltaville helpoksi. Hankkeen päättökijä Susanne Ådahl rekrytoi ja haastatteli osallistujat sekä huolehti aineiston litteroinnista ja analysoimisesta.

Haastateltavat saivat etukäteen kirjallisen tutkimustiedotteen, jossa kuvattiin tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuseettiset periaatteet. Haastateltavia pyydettiin allekirjoittamaan suostumuslomake ja täyttämään taustatietolomake heidän saavuttuaan paikalle. Ennen haastattelun alkua haastattelija muistutti vielä luottamuksellisuudesta ja kertoi lyhyesti tutkimuksen taustasta ja haastattelun kulusta. Haastateltaville kerrottiin, että haastattelu nauhoitetaan ja että nauhoitettu aineisto tuhotaan tutkimuksen loputtua, eli tutkimuskäyttöön jää vain kirjalliseen muotoon purettu anonymisoitu aineisto.

Ryhmille tarjottiin pientä purtavaa ja kahvia ennen haastattelun alkua. Kahvittelutuokio toimi keinona saada haastateltavat rentoutumaan ja antoi heille mahdollisuuden tutustua toisiinsa. Se oli myös tapa osoittaa kiitollisuutta haastateltaville heidän osallistumisestaan tutkimukseen. Haastattelutilaan oli asetettu tuoleja ympyrään, jonka keskellä oli pieni laskutilana toimiva jakkara. Ympyrän muoto auttoi luomaan intiimin vaikutelman muuten virallisen näköisiin tiloihin sekä aikaansaamaan rennomman tunnelman haastattelun aikana. Nauhoituksen kannalta oli myös järkevää että vastaajat istuivat lähekkäin, jotta heidän puheensa tulisi hyvin taltioitua nauhalle. Tämä käytäntöön liittyvä seikka selitettiin haastateltaville haastattelun alussa.

Haastattelussa käytettiin ennalta laadittua haastattelurunkoa, joka koostui kuudesta pääkysymyksestä alakysymyksineen. Haastattelun alussa tutkija asetti kuusi tupakkapakkausta jakkaralle ja pyysi haastateltavia tutustumaan pakkauksiin rauhassa. Ensimmäiseksi heitä pyydettiin vertailemaan tupakka-askeja keskenään. Useimmiten jo katselemisen aikana osallistujat kommentoivat spontaanisti pakkausten ulkoasua. Kysymysten järjestystä vaihdettiin, jos vastaukset johdattivat eri järjestykseen teemojen käsittelyssä.

Haastattelut kestivät 40–70 minuuttia. Vastaajille annettiin osallistumispalkkioksi elokuvalippu.

Aineiston analyysi

Tutkimusaineiston analyysimenetelmänä käytettiin temaattista sisällönanalyysia. Tämä mahdollistaa puheessa esiintyvien yhteyksien, merkityksien ja seurausten tarkastelun. Sisällönanalyysia tehtiin aineistolähtöisesti ja induktiivisesti, mikä tarkoittaa että keskeiset käsitteet tulevat kerätystä aineistosta.

Tutkija kuunteli ensin kaikki nauhoitteet läpi useampaan kertaan, jotta hänelle muodostui yleiskäsitys aineiston tärkeimmistä teemoista. Nauhoitusten litterointi eli purkaminen kirjoitetuksi tekstiksi tarjosi tutkijalle mahdollisuuden tutustua aineistoon vielä tarkemmin. Haastattelut purettiin kirjalliseen muotoon sanatarkasti. Myös nauru ja muut ilmaisut kirjattiin ylös.

Analyysiprosessi eteni käsittelemällä litteroitua aineistoa Atlas.ti 7.0.77 -ohjelman avulla. Aineisto koodattiin, eli siitä muodostettiin käsitteellisiä luokkia seuraten sekä haastattelurungon kysymyksiä että käyttäen haastateltavien esiin nostamia aiheita. Koodaamisen tehtävänä on auttaa tutkijaa pelkistämään aineisto ja kehittämään käsitteitä, jotka selkeyttävät aineiston merkityksiä.

Koodien valintaa ohjasi pitkälti se, että tutkimuksen päämäärä ja esitetyt kysymykset oli alusta pitäen selkeästi määritelty. Valitut koodit järjestettiin laajempien teemojen alle, jotka järjestettiin uudelleen klusteroimalla. Aineistosta etsittiin siis sekä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia, joita ryhmiteltiin omien kategorioiden alle.

Henkilötietosuojan takaamiseksi haastateltavista mainitaan tutkimusraportissa suorien aineistolainauksien yhteydessä vain sukupuoli, ikä ja tupakointistatus (N = nainen, M = mies, T = tupakoi, ET = ei tupakoi, LT = lopettanut tupakoinnin). Haastateltavat erotetaan toisistaan heille annetuilla haastattelukoodeilla, jotka on annettu sattumanvaraisessa järjestyksessä. Mahdolliset haastattelun aikana puheessa esiintyneet yksilöivät tiedot, kuten viittaukset paikkakuntiin tai oppilaitoksiin, on poistettu aineistosta ja lainauksista.

Raportissa lainaukset on saatettu lyhentää tai saman puhujan puhetta yhdistää yhteen lainaukseen. Myös selventäviä kommentteja on lisätty lainauksen sisään. Tällaiset muutokset ja kirjaukset on merkitty tekstiin seuraavilla tavoilla: [-] =

sanoja tai lauseita poistettu, [selitysteksti] = suluissa oleva teksti selventää mitä puhuja on tarkoittanut aineistolainauksessa.

Tulokset

Mielikuvat yhdenmukaisista tupakkapakkauksista

Haastateltavien yleisimmät mielikuvat yhdenmukaisista tupakka-askeista olivat rumuus, tylsyys ja yksinkertaisuus. Valtaosa oli kuitenkin sitä mieltä, että yhdenmukaisten tupakkapakkausten käyttöönotto Suomessa olisi myönteinen asia. Toisaalta he eivät uskoneet, että niiden käyttöönotto Suomessa vaikuttaisi suuresti tupakoimisen lopettamiseen väestötasolla, mutta se voisi mahdollisesti vähentää nuorten tupakoinnin aloittamista. Yleisellä tasolla haastateltavien mielestä pakkausten keskeinen viesti oli sairaus ja vakavuus. Pakkaukset herättivät inhoa, ahdistusta ja jopa pelkoa.

H9: Ainakin sellaista sairautta kaikessa. Et aika sellaista pelottavaa että on niinku aika vakavia sairauksia mainittuna. (N, 24, ET)

H8: Okei. Kyllähän tässä niinku korostuu se kuinka tappava se on (hymähtää) enemmän kun se et se on tupakkaa. En tiää, jotenki se on niin isolla kaikki toi huono mikä tupakka aiheuttaa. (N, 23, ET)

H6: Mulle tuli toi sama niinku että ällötysfiilis tai sillei vakavia asioita. (N, 23, ET)

H7: Mun mielestä nää missä ei lue [yhdenmukaiset pakkaukset] niin nää on tämmösiä vähän yksinkertaisia. (N, 28, ET)

H28: Mun mielestä nää on sillei ihan sikarumia. Ei toi sillei rajota sitä et ostanks mä sen askin vai ei, mut. (N, 18, T)

Myönteinen suhtautuminen yhdenmukaisiin pakkauksiin nousi useimmiten esille haastatteluissa epäsuorasti, mutta jotkut haastateltavista ilmaisivat selkeästi kannattavansa muutosta.

H2: Pelkästään positiivinenhan toi on, mun mielestä. Kaikilla tavoilla vähemmän houkutteleva kun nää [nykyisin käytössä olevat tupakkapakkaukset]. (M, 35, T)

H1: [-] Siis [jos ajattelen] minun teiniä, jos ajatellaan tupakointia tai lopettamista ja niin päin pois niin mun mielestä aika myönteinen että se on näin hyvin yksinkertainen ilman sitä mainostamista. (M, 50, T)

Useat haastateltavat olivat sitä mieltä, että yhdenmukaisissa tupakkapakkauksissa tuotemerkkien vaikutus oli vähäisempi, mikä puolestaan korostaa kuvien ja tekstien merkitystä ja asemaa.

H3: Tuotemerkittömissä tulee enemmän tekstiä [-]. Et tavallaan tota niinkun vanhoissa pakkauksissa kiinnittää enemmän huomioo siihen just brändiin ja siihen tota tuotemerkkiin ja väriin ja tällasiin. Kun taas tossa sä oot vaan okei tää kuva tai teksti tulee niinku heti. (N, 23, ET)

Nuoret haastateltavat arvelivat, että tupakkapakkausten varoitusviestintä saattaa voimistaa mielikuvaa kielteisestä asenteesta tupakointia kohtaan, tupakoimisen ja yhteiskunnan kontrollista, mikä puolestaan voi johtaa tupakoinnin lisääntymiseen kielletyn toiminnan houkutellessa nuoria toimimaan auktoriteetteja vastaan.

H26: Sit taas noi [yhdenmukaiset pakkaukset] mun mielest on vähän semmosii et ne on niin semmosii tai just ton näkösi niin kuitenkin tulee mieleen vähän semmonen kielletty hedelmä meininki. Kyllä röökinpoltto alkaa just sen takii et koska se on kielletty et jos sitä kielletään vielä lisää niin sit tommoset mysteeriaskit niin sillei jotkut voi innostuu. (M, 24, T)

H29: Mull tulee mieleen niinku armeija. Tost tulee mieleen sillei, tost tulee tosi paljon mieleen mulle isovehi valvoo meininki ja semmonen tietsä. (N, 18, T)

Tupakojien mielestä tuotemerkkien poistaminen tupakkapakkauksista voi vaikeuttaa tupakan ostamista, koska kuluttaja ei enää selkeästi näe askista tupakan vahvuutta.

H2: Nyt pitää osata niinku jotenki, jos haluaa jotain tiettyä niin se vaan jostain pitää tietää et mikä on mitäki vahvuudelta ja näin. Näil [yhdenmukaisilla] ei enää korostu. (M, 35, T)

H2: Noiss tuotemerkittömis pitää oikein lukea et mikä makunen se on ja minkä merkkinen kun sitähan ei heti näe et 'minä valitsisin tästä tämän koska se on mentolia' mutta täst mun pitää oikeesti kattoo, kattoo et mitä ne sisältää. (M, 35, T)

Jotkut haastateltavat ajattelivat, että yhdenmukaiset askit edustivat omanlaista pelkistettyä estetiikkaa: ne olivat 'siistejä' ja sen tähden puhuttelevat nuoria. Heidän mielestään vaatimaton ulkoasu sopii hyvin yhteen nykypäivän trendien kanssa, jossa tyylikkyys liitetään pelkistettyihin muotoihin ja yksinkertaiseen värimaailmaan. Yksinkertaisuuden ajateltiin edustavan myös kypsyyttä.

H18: En mä tiä. Toi [yhdenmukainen pakkaus] on aika pelkistetty toi [nauraa]. Toi on peraattees aika hienokin sillee kun siin ei oo kauheest sälää. (N, 20, ET)

H28: Toi näyttää myös tyylikkäämältä toi [yhdenmukainen]. (N, 18, T)

H24: Mun mielest se tumma on miellyttävämpi kuin se toinen [-] Se tuntuu aikuisemmalta kuin ne muut. (N, 22, LT)

H23: Ku oli nuorempi nii ehkä värikkyys ois houkutellu enemmän ja sit siin tummemmassa ja uudemmassa ilman merkkejä on kypsempi design. (N, 19, ET)

H3: Toi voi siis siinä mielessä nuorelle olla tyylikkäämpi sanotaanko kun tollai värillinen. Se on sellanen mitä mulle ite tulee mieleen. Jos se on pelkästään tollai onks se että nuoria kiinnostaa enemmän kun se väri on just ehkä vähän tota niinku hienompi kun ehkä niinku tollai että 'tässä nyt on tällai värikäs'. Kun nykyaikana on hirveen tota pitäis olla tavallaan tyylikäs ja toi on siis siinä mielessä kuitenkin sellanen väri. (N, 23, ET)

Toiset taas olivat sitä mieltä, että yhdenmukaiset pakkaukset olivat sekavia ja että niissä oli liikaa tekstiä ja kuvia.

H27: Mun mielest ne on kaikki sekavia. Jotenki liikaa kaikkea. Liikaa tekstii. Liikaa tungettu täyteen. (N, 23, ET)

Valtaosa tupakoimattomista haastateltavista oli sitä mieltä, että pakkauksen ulkoasu ei vaikuttaisi tupakoijiin, koska he ovat riippuvaisia tupakasta eikä askin ulkoasu voi muuttaa sitä.

H21: Ei sill oo niin iso merkitys tupakoitsijalle. Niin kuin sanoin et paketti, jos kattoo pakettia nii ei se oo paketti joka saa lopettamaan vaan se on jos jotain sattuu tai jotain muuta, jotain et pitää ihan oikeesti lopettaa. Ei se oo, ei sill oo merkitystä mikä teksti siin on ja mikä kuva ja sellaista. (N, 18, ET)

Yhden haastateltavan mielestä kuvat voivat vaikuttaa lapsiin tiedon lisäämisessä.

H21: En tiiä. Kai se on hyvä et ne kuvat on siinä, lapsille lähinnä. Niinku et tietää seuraukset ja sillei. Mut ei siitä välitä juuri. Jos joku polttaa niin sit se polttaa. Et kyll sitä tietää. Kaikki tietävät miten se menee, mut onhan hyvä et ne on siinä. (N, 18, ET)

Haastateltavat arvelivat myös, että yhdenmukaisten tupakkapakkausten sokkivaikutus laimentuisi nopeasti – alussa rajuksi mielletty pakkaus muuttuisi pikkuhiljaa arkipäiväiseksi. Tämän arveltiin myös vähentävän pakkauksen tupakointia ehkäisevää vaikutusta.

H24: Luulen että tottuisi joka tapauksessa. Ei oo mitään välii miten paljon yritetään pelotella ihmisii. Siihen tottuu ja sit on pakko olla kokonainen seinä sillä kuvalla ja siihenkin tottuu. [Kuvan] Koolla ei oo mitään merkitystä. (N, 22, LT)

H16: Silmä tottuu näihin. Aluks saattaa joku syöpäjuttu ahistaa, mutta silmä tottuu ja sit ei enää kiinnitä huomiota. (N, 36, T)

Pakkausten epäesteettisyys voi saada tupakoijan piilottamaan pakkauksen, jotta hän välttyisi kuvien aiheuttamalta epämukavuudelta.

H12: Aluksi se oli kyllä semmonen sokkielementti et vähän et hyi helkatti! Mut sitte [-] mä ainakin tiedän mun tutut ni just se jos on röökit mukana ne joillaki on sellaisii kivoi nahkaisia tietkö sellasii askeja johon voit laittaa, kuoria. (N, 50, T)

Väri

Mielipiteet yhdenmukaisten tupakkapakkausten rumasta ja ankeasta ulkoasusta liittyivät väriin, joka miellettiin pimeäksi, tylsäksi, synkeäksi ja likaiseksi. Väriä kuvattiin sanoilla metallinen, maskuliininen ja kylmä. Väri liitettiin kuolemaan, suruun, mutaan ja armeijaan.

H22: No, se on kauhee. Se ei oo väri [-] Se ei oo sillei, ei tartu silmään.
(M, 20, LT)

H2: Semmonen tylsyys. Se on hyvin semmonen. (M, 35, T)

H1: Tylsä, kylmä, metallinen. (M, 50, T)

H16: Must se on maskuliinen tollanen musta [-] Surupuku mutta jollain se voi olla maskuliininen. (N, 36, T)

H28: Se on mudan värinen toi niinku [-] Levä ja muta. (N, 18, T)

H26: Mull tulee mieleen armeija tai pula-aika mieleen. Et täll kortill haetaan röökii tai sillei. (M, 24, tupakoi)

H29: Jos se olis musta se olis paljon, paljon nätimpi. Tommoi niin et ihmisille tulee tosta sillei fiilis et 'öö'. Tai sillei vankikuva tässä [-] Mull tulee mieleen se armeija. (N, 18, T)

H29: Tai niinku sillei en mä ainakaan saa tosta iloist fiilistä. Tai ei mull toi semmost 'oh my god! Nyt on kaikki hyvin! Nyt on aurinkoo ja kukat kukkii.' (N, 18, T)

Jotkut nuoret haastateltavat mielsivät yhdenmukaisen pakkauksen oliivinruskean värin ja yksivärisyyden jopa tyylikkäänä ja trendikkäänä sekä aikuismaisen vaikutelman antavana.

H3: Toi voi siis siinä mielessä nuorelle olla tyylikkäämpi sanotaanko kun tollai värillinen. Se on sellanen mitä mulle ite tulee mieleen. Jos se on pelkästään tollai onks se että nuoria kiinnostaa enemmän kun se väri on just ehkä vähän tota niinku hienompi kun ehkä niinku tollai että 'tässä nyt on tällai värikäs'. Kun nykyaikana on hirveen tota pitäis olla tavallaan tyylikäs ja toi on siis siinä mielessä kuitenkin sellanen väri.
(N, 23, ET)

Se, että tunnusomainen väri ei enää nouse selkeästi esille yhdenmukaisessa pakkauksessa oli joidenkin haastateltavien mielestä myönteistä, koska se tukee tupakoinnin ehkäisyä. Merkin valinta esimerkiksi sen perusteella, mitä väriä kaveri polttaa, vaikeutuu, koska tunnusomainen väri ei erotu enää yhtä selkeästi askissa kuin ennen. Yksivärisyys miellettiin tupakoinnin houkuttelevuutta vähentävänä

elementtinä – yksivärinen aski ei herätä lasten huomiota, kiinnostusta tai ihmetystä tuotetta kohtaan samalla tavalla kuin värikäs pakkaus.

H24: Voisin kuvitella et jos nuori lapsi näkee yhden [tupakka-askin] jossa on värejä nii ne varmaan ihmettelee mitä se on. Mut jos tulee tollanen hillitty paketti ja pitää sen kädessä niin ei ne huomaa jos se on harma tai musta. Sit se kiinnostus sitä kohtaan ei alun perin tuu ollenkaan. (N, 22, LT)

Kirjaintyyli

Haastateltavilta kysyttiin, mitä mieltä he ovat yhdenmukaisten tupakkapakkausten kirjaintyylistä eli fontista. Pakkauksissa käytössä oleva yksinkertainen fontti miellettiin selkeäksi ja huomiota herättäväksi. Pakkaustekstin katsottiin erottuvan näyttävästi ja paremmin yhdenmukaisissa kuin nykyisissä pakkauksissa. Kirjainkoon suurentaminen ja tyylin yksinkertaisuus helpotti lukemista.

H29: Mun mielest myönteist on se et on tollai, se on myönteistä että näissä on esimerkiks noi fontit on laitettu sillei et tietyt kirjaimet kaikissa. (N, 18, T)

H7: Se on semmonen selkee ja helposti luettavissa. Ei oo hirveesti käytetty varmaan, ei oo hirveesti ruvettu miettimään minkälaista koukeroa ja kuvioo siihen nyt saadaan et siitä tulee hienompi. Se on tommonen hyvin yksinkertainen. (N, 28, ET)

H3: Varoitustekstit on niinku tavallaan sillai et ne tota tulee silmille, mut sitte taas nää tuote, tuotteiden nimet niin ne on paljon tota niinku tavallaan lempeämmällä fontilla laitettu kuitenkin. (N, 23, ET)

H22: Oon kuitenkin sitä mieltä et noi, miks niitä kutsutaan, noi toiset jossa ei oo suoraan mitään merkkii niin se isompi varoitusteksti on hyvä koska eihän kukaan lue sitä pientä tekstii. (M, 20, LT)

Yksi tupakoija kuitenkin ilmaisi, että kirjaintyyli ei vaikuta tupakoijiin koska he eivät katso askissa olevia tekstejä.

H20: Ei niitä [tekstejä] kato mitenkään erityisesti. Nii mä oon mieltä. (M, 19, T)

Kuvat

Kuvat herättivät eniten kommentteja ja mielipiteitä, sekä suhteessa yhdenmukaisiin että nykyisiin pakkauksiin. Tämä osoittaa miten keskeisessä roolissa visuaalisuus on nykyaikana. Se selittää myös sen, miksi juuri kuvien laatu ja teemat saivat eniten palautetta.

Yhdenmukaisissa pakkauksissa kuvat nousivat selkeästi esille ja ne koettiin näkyvämmiksi kuin nykyisin käytössä olevissa pakkauksissa. Tämä korosti kuvan merkitystä. Toisaalta koettiin, että liiallinen värien käyttö nykyisissä pakkauksissa vie huomion pois kuvista ja ikään kuin peittää kuvat.

H23: [-] mut noiss toisissa paketeissa [nykyiset pakkaukset] on paljon värejä niin ne [kuvat] vähän piiloutuu sinne. (N, 19, ET)

H1: Tossa mä huomaan vielä et kun se alkuperäinen logo on päällä niin itse en vahvasti huomioi näitä kuvia, mut siis toisessa, tässä ilman sitä logoa tulee heti se kuva esiin. Aika jännä siinä. (M, 50, T)

H22: No kuvat ovat näkyvämpiä ku ei oo mitään muuta mihin voi oikeesti kattoo. (M, 20, LT)

H2: Selkeesti kuvan painoarvo kasvaa tossa, näissä tuotemerkittömissä. (M, 35, T)

H3: Mut mä en polta niin siinä vaiheessa se näkyy se et mä kiinnitän kuviin heti ensimmäisenä huomiota. Mä en kiinnitä siihen tekstiin tai tota väriin välttämättä niin paljon. Että huomaa kuitenkin se että nää missä ei oo tota niinku merkii nii ne on siis tavallaan vähän tylsempii [-] ku kaikissa muissa on joku kirkas väri ja sitten on menny siihen mustaan, ruskeeseen niin tavallaan en tiedä et onkse se juttu vähän se että, no, 'tääh ei oo nyt sillai niin kiinnostavan näkönen paketti, nii halutko ostaa varmasti tätä?'[-]. (N, 23, ET)

Toistuva havainto oli kuvien epäuskottavuus. Haastateltavien mielestä kuvista näki selkeästi yhtäältä että ne esittivät dramatisoituja tai liioiteltuja tilanteita ja toisaalta että osaa niistä oli muokattu digitaalisesti. Näiden piirteiden takia jotkut kuvat miellettiin koomisiksi.

H29: Yäk! Mull oli viimeks toi kieli ja tääkin esimerkiks miss on tollai pieni lapsi ja sitten nainen ja toinen kattoo vieress tollel murhaavasti rööki kädess ja sillei. (N, 18, T)

H26: Mäkin on huomannu just sillei et monet noist kuvista on fotoshopattu. Noi on fotoshopattu niin hirveesti ettei auta muu kun nauraa sille. (M, 24, T)

H4: Toi kuva missä on toi halvauksen saanut mies ton vaimonsa sylissä et toi näyttää vähän siltä että jätkällä on menny ilta pitkäksi niinku sillä tavalla niinku. Tämmöstä komiikkaa. (N, 29, T)

H25: Kyl on jotku askit sellaset joss on musta niinku ne olisivat palanneet [tarkoittaa tupakoijan keuhkot]. Kyl se on vähän feikattu. (M, 25, LT)

Haastateltavat puhuivat myös siitä, että jotkut tupakoijat ikään kuin keräävät tupakkapakkausten kuvia.

H12: Ja aluks mä muistan sillei et joskus vertailtiin niitä et 'mikä kuva sulla on?' Ihan tieksä ku jotai keräilykortteja. Hmm, hmm, hmm [laulaa]. (N, 50, T)

H28: Noi kuvat ovat jotenki hirveen koomisii tai kun mä saan uuden askin mä heti katon eka et minkä kuvan mä sain. Sit jos mä saan ton ihme koomassa makavan naisen niin sit must on vaan jotenki tosi hauskaa. [Muut nauravat] Ja sit mä oon sillei 'Jes! Mä sain tän halvauksen saaneen miehen!' (N, 18, T)

Kuvien epäuskottavuus liitettiin samaistumiseen. Tätä selitettiin sillä, että tupakointia ehkäisevää vaikutusta ei ole ellei kuvan viestiin voi samaistua tai jos se on etäinen tupakoijan arkielämästä.

H11: Osan noista kuvista näyttää siltä et niillä ei oo mitään tekemistä todellisuuden kaa. (N, 25, T)

H16: Täsä on liian nuori ja terveen näkönen tyyppi. Yleensä halvaus on joku viiskymppinen, työtön. Vähän liian nuori ja terve. (N, 36, T)

H28: Tai siis ku, kato nyt tätä kuvaa. Tää on niin tämmönen katsoo sua syyttävästi silmiin. Täst tulee mieleen just tämmönen, tämmönen niinku huono saippuasarja. (N, 18, T)

H16: [Kuva viestii että] Kunnon naisen tehtävä on lisääntyä ja olla äitejä ja olla puhtoinen ja raikas ja terve ja äiti joka on puhtoinen ja ihana ja äiti. Se on niinku elämä. Muuten rappiolla olo on huono. (N, 36, T)

Epärealistisuudesta huolimatta, varsinkin sairaita ruumiinosia esittävät kuvat olivat haastateltavien mielestä brutaaleja, groteskeja ja inhoa herättäviä. Tupakoijien mielestä kuvien kielteisyyys ja sen seurauksena syntyvä epämiellyttävä tunne oli myös hyvä asia, koska se saa miettimään tupakoinnin aiheuttamaa sairautta.

H26: Sillei et just et kyll tommoset kuvat on paljon parempii semmosii et just et ihmiset tulee ällö olo sillei. Ei kukaan halua olla sairas, tietsä. Sit kun näytetään pahin mahdollinen mikä on niin sit just tulee semmonen et 'hööö, en mä halu'. (M, 24, T)

H28: Niin se on hirvee jossa on joku varvas on lähtenyt irti, semmonen syöpä. (N, 18, T)

H29: Sit siin on sellasii miss on niit hampaat jotka jotka on aika hirveet. (N, 18, T)

H26: Tietenkin nehän pitää olla näit brutaalei [tarkoittaa pakkausta jossa on kuva kielestä].

H28: Toi ällöttää. Se on hirvee. (N, 18, T)

Jotkut mielsivät että sairautta esittävillä kuvilla ei ole minkäänlaista vaikutusta tupakoijiin, koska kuvat esittävät todellisuutta jonka koetaan sijaitsevan liian kaukana tulevaisuudessa tai jonka toteutumista ei nähdä mahdollisena omalla kohdalla. Tämä mahdollistaa välttelevän käyttäytymisen, jossa tupakoija työntää luotaan ajatuksen siitä, että tupakointi aiheuttaa sairautta ja että se voisi tapahtua hänelle itselleen.

H17: Se näyttää aika ällöttävältä, mut kun mä otan röökiaskin taskusta niin en mä niitä kuvia kattele. (M, 37, T)

H15: Eihän toi nyt ikinä kuvan takia on jäänyt ostamatta toi aski. (M, 35, T)

H22: En usko että tällä kuvalla on mitenkään iso vaikutus tupakoitsijaan. Tietysti kun näkee tän toisen [kuvan] se vähän ällöttää et 'hyi helvetti, mut ei se mulle tapahdu, ei se mulle tapahdu'. Tai sit enemmänkin niin et 'ei se mulle tapahdu. Se tapahtuu jollekin toiselle.' (M, 20, LT)

H5: Niin tota, muakin sillai ällöttää, mutta ensimmäisen kerran kun mä näin niin koin sitä vähän koomiseksi jotkut noi kuvat, sillei että mä en pystyny, ei ollu sellainen että olisi välttämättä ollu niin varoittava esimerkki kun on polttanu jo hyvän aikaa jo tällei näin nii. Mä en kokenu sellaista vaikutusta välttämättä vaikka ne onkin ällöjä ja tällai ni. (M, 29, T)

H2: [-] Onhan noita groteskia taudinkuvauksii [-] Ehkä kuvien vielä, kun mä sanoin et itelle noi kammottavat sairaudet ei nyt kosketa niin paljon. En tiedä mitkä kuvat viel niinku. (M, 35, tupakoi)

Kuvat olivat vaikuttaneet joillakin tupakoijilla välillisesti heidän käyttäytymiseensä. Pakkaus oli esimerkiksi piilotettu kuvien takia, vaikka suora vaikutus kiellettiinkin puheessa.

H4: Ei se silloin vaikuttanu minuun millään tavalla mut se on esteettinen haitta. Ei oo kivaa pitää röökiaskia missään pöydällä kun siinä oli tommosii rumia kuvia ja sitä pidettiin jossain pussukoissa niinku sillei että. Lähinnä rumannäköistä kun askeissa on tommosii rumia kuvia, mutta kyllä ei sillai konkretisoinu tupakan haittoja ja ainakaan sillä tavalla ettei vaikuttanu oman polttamiseen. (N, 29, T)

Tupakoijat mielsivät, että kuvilla, jotka esittävät sosiaalisia vuorovaikutustilanteita on enemmän vaikutusta verrattuna kuviin, jotka esittävät tupakoinnista johtuvaa terveyshaittaa.

H1: Sellaisella kuvalla on pitkäjänteinen vaikutus ihan. Kertoo enemmän kun tätä. Tämä on tilapäistä [-] et 'okei, ei koske mua' [kuva henkilöstä sairaalasängyssä happiputket nenässä]. Tää on osa todellisuutta siis arkielämää. [osoittaa askia, jossa on kuva äidistä joka sytyttää tupakan ja lapsi yrittää ottaa sen häneltä] Varmasti se vaikuttaa enemmän. Nää on ällöttävät [tarkoittaa tautikuvia]. (M, 50, T)

H2: Näin niinku tupakoitsijana se on jännää et niinku et nää miss nyt on näitä vakavia sairauksia nii ne ei niin jollain lailla sitte kosketa koska se tuntuu kuitenkin kaukaselta koska näin ei ole vielä. Sen sijaan nää sosiaaliset tilanteet missä tää polttaminen on niin ne on enemmän sillei pistää miettimään. (M, 35, T)

Tunteet

Haastateltavia pyydettiin myös kertomaan millaisia tunteita yhdenmukaiset tupakkapakkaukset herättivät. Valtaosa tupakoijista sanoi, että ne eivät herättäneet heissä minkäänlaisia tunteita. Myöhemmin saman haastattelun aikana nämä henkilöt silti kumosivat tämän väitteen painottamalla, että yhdenmukaisten tupakkapakkausten kuvat herättivät inhoa, ahdistusta, pelkoa ja syyllisyyden tunteita.

H28: Just ehkä semmonen et ei oikein mitään tunteita. (N, 18, T)

H17: Ei kyl mitään kauheeta tunneryöppyä tule, et. [Hymäilyä, muut nauraa]. (M, 37, T)

H18: Ei tuu mitään erikoista siinä tule. (N, 20, ET)

Jotkut tupakoijat kertoivat, että he välttävät tupakoimista lasten, läheisten ja raskaana olevien naisten seurassa.

H28: En mä tiä. Itä mull on niinku semmonen ongelma röökin ja niinku lasten kanssa jos mä näen kun äiti vaikk polttaa ja työntää samalla lastenrattaita niin mulle tulee hirveen vastemielinen olo siitä. Jos mä vaikk poltan ja törmään johonkin pieneen lapsen kadulla mulle tulle heti huono omatunto. Se on sellanen juttu et jos mä ikinä saisin lapsen niin se on sen minkä jälkeen lopettaisin ihan viimeistään. (N, 18, T)

H12: [-] Et se tekee pahaa jos on lapsia. Mä en itä ainakaan pystyisi jos on lapsia autossa että sitten vetäisin [tupakkaa] siinä. Yksin pystyisin tekemään sitä ihan hyvin, mut sit jos siinä olisi lapsia niin ei. (N, 50, T)

Jotkut haastateltavat eivät halunneet suoraan myöntää, että he tunsivat pelkoa nähdessään tupakkapakkaukset, mutta he kuitenkin mainitsivat, miten tarkastelivat kriittisesti omaa tupakointiaan.

H1: Ei oo pelkoa, mutta oman toiminnan kyseenalaistaminen ja sillä tavalla mitä mä oon tekemässä. Sellaisii tunteita tuo tuo esiin. (M, 50, T)

Eräs haastateltava, joka vältti tupakoimista lastensa nähden, kertoi tuntevansa ärtyneisyyttä nähdessään muiden vanhempien tupakoivan lasten läsnä ollessa. Hänen mukaansa sairautta esittävät kuvat aiheutti hänessä pelkoa.

H2: Nii. Eri kuvat vähän eri tunteita tuo. Itekin vanhempana, isänä niin, niin, niin noi miss on lapsia tuo erilaisia tunteita ja semmosta niinku, mm, mites sen nyt sanois, ei nyt syyllisyyttä [-]. Poika ei ikinä oo nähny mun polttavan ja näin, mutta niinku just semmosta niinku ärsytystäkin jos joku niin tekee ja semmosta tunetta. Ja sitte kyl jonkunlaist pelkoa herättää noi tautikuvat sitte vastaavasti. (M, 35, T)

Pakkausten varoituskuvat herättivät yleensä inhoa, jolla oli tupakointia ehkäisevä vaikutus.

H7: Kyllä ainakin mua nuo kuvat alko ällöttää sillei et ei kyllä tee mieli sytyttää tosta ja ruveta polttelemaan. (N, 28, ET)

H6: Mulle tuli toi sama niinku että ällötysfiilis tai sillei vakavia asioita. (N, 23, ET)

Vaikka inho ei olisi ollut välitön tunne joka nousi pinnalle, se saattoi tulla esille viiveellä.

H5: Niin tota, muakin sillai ällöttää, mutta ensimmäisen kerran kun mä näin niin koin sitä vähän koomiseksi jotkut noi kuvat, sillei että mä en pystyny, ei ollu sellainen että mä olisin välttämättä ollu niin varoittava esimerkki kun on polttanu jo hyvän aikaa jo tällei näin nii. Mä en kokenu sellaista vaikutusta välttämättä vaikka ne onkin ällöjä ja tällai ni. (M, 29, T)

Myöhemmin haastattelussa hän täydentää, että tietoisuus tupakoinnin haitallisuudesta on kasvanut iän myötä ja varsinkin terveysalan opintojen myötä. Hän oli myös tietoinen siitä, että on helppo kieltää tieto tupakoimisen haitallisuudesta.

H5: Varsinkin kun nii nuorena on niin immuunina kaikille tällei et 'ei mulle mitään voi sattua', ne on muiden ihmisten juttuja. Ei sitä osaa

ajatella sillä lailla. Kun terveysalalla ollaan niin kyl me nyt oikeasti tiedetään [nauraa] et mitä ne jutut on, mut kyllä se on niin helppoo kieltää niitä asioita loppujen lopuksi. (M, 29, T)

Tuotemerkkien merkitys

Haastateltavat toivat esiin sitä, miten tuotemerkkien vaikuttavuus oli vähentynyt mainontakiellon seurauksena, ja että tuotemerkit eivät enää ole niin voimakkaasti sidoksissa tupakoijan identiteettiin. Kuitenkin jotkut tupakoijat puhuivat siitä, miten saman tuotemerkin polttaminen luo turvallisuuden tunnetta, tottumusta ja tunnistettavuutta käyttäjälle. Nykyisten pakkausten ulkoasun kiinnostavuus oli tupakoivien mielestä sidottu tuotemerkkiin, vaikka puheessa tuotemerkkien suora vaikutus usein kiellettiin. Tuotemerkin kautta luodaan tuotteelle luonnetta ja mielikuvia, joihin voi sitoutua.

H29: Onhan nää nyt, kyl tulee niin paljon enemmän ilmettä [tarkoittaa nykyistä tupakkapakettia]. (N, 18, T)

H28: Luonne tulee. Ja viel siellä sisällä filterin vieressä on mikä rööki se on. Se on sikakummallinen. Mut, joo, jotenkin tost malluuskist tulee semmonen turvallinen fiilis. Se on niin semmonen tutun näkönen. (N, 18, T)

H26: Mm. Tuttu ja turvallinen. (M, 24, T)

H9: Että rupeet jo miettii jotain Suomen suvea siinä [nauraa ryhmältä] ohimenneessä et siis sä unohdat ton että se lapsi yrittää ottaa sitä tupakkaa tai muuta että [viittaa kuvaan tupakkapakkauksessa tupakoivasta naisesta jolla on lapsi sylissä]. (N, 24, ET)

Toinen keskeinen tuotemerkkiin sidottu seikka oli sen yhteys kuluttajan identiteetin luomiseen. Tuotemerkin kautta tupakoijalle syntyy yhteenkuuluvuuden tunnetta, tietynlaista heimolaisuutta.

H1: Se kertoo myös tota mihin ryhmään minä kuulun. Jos mä poltan Marlboroa niin se logo kertoo, niin kertoo jotain enempää. [-] Jos mä poltan LM:iä se kertoo jotain minusta. Jos mä poltan mentolia sekin kertoo jotain, mutta tota kasvoton pakkaus ja toisaalta nää kaikki kuvat tulevat todellakin vahvalla esiin kuitenkin. Niillä on tota eri vaikutus jatkossakin. (M, 50, T)

Eräs haastateltava esitti, että tuotemerkkien poistaminen pakkauksista vähentää tätä yhteenkuuluvuuden tunnetta.

H1: Mun mielestä se aikaisempi kun tota on se logo päällä myös tulee mukaan sellainen yhteenkuuluvuuden tunne sillä tavalla, mutta ei enää tuu näissä. Semmonen. (M, 50, T)

Tupakoijat painottivat kuitenkin, ettei tuotemerkkien poistaminen vaikuttaisi heidän omaan tupakointiinsa.

H28: Ehkä se nyt tavallaan kun on polttanu samaa tosi pitkään niin se on semmonen turvallinen kun näkee. Mut tavallaan nyt jos se mallun kultainen aski vaihtuis tollaseks niin eihän se nyt oikeesti vaikuttais mun elämään yhtään mitenkään. Et no, ei oikeestaan kun ne kuvat on ihan vaan hauskoja, 'minkä sinä sait? Mä sain tämän. Mä sain tän vauvan joka polttaa. 'Voi, vitsi, mä oon tosi kateellinen!' (N, 18, T)

H10: En mä nyt sen takia sitä osta et on makee polttaa LM:ää tai Marlboroo [naurua]. (N, 44, T)

H17: Kyl mä oon polttanu samaa merkkiä hyvin pienestä asti et ei oo mitään sillai niinku. En todellakaan tee sitä sen takia et joku aski näyttäis joltain kummalta tai jotai. Se on ollu sama merkki niinku. (M, 37, T)

H16: Mä luulen ettei ihminen kauheesti mieti mitä syö. Ihmiset ei kiinnitä brändeihin kamalasti huomiota. Mull ei oo mitään välii merkistä. Mulle se on lähinnä pragmaattisuuskysymys et kun mä meen kauppaan mun ei tartte rupee fundeeraamaan erikseen mitäköhän mä tänään halun. Mä pyydän aina vaan samaa. Se on vain käytännöllistä. Mull on periaatees sama et lukeeks siellä tonttu. [-] (N, 36, T)

Merkin valinta oli ollut tupakoivilla haastateltavilla pitkälti kiinni ystäväpiiriin tai läheisten vaikutuksesta. Ensimmäinen tupakka poltettiin usein kavereiden kanssa koulun pihalla, juhliissa tai armeijan tupakkakatoksessa (kts. myös luku Aloittamisen syyt). Vanhempien suosima tuotemerkki siirtyi helposti lapselle, koska tupakka-askit ja tuotemerkki olivat näkyvästi esillä kotona. Helppo saatavuus saattoi helpottaa kyseisen tuotemerkin kokeilua.

H28: Must tuntuu et siin on kanss niinku tavallaan se piiri jonka kautta sä rupeet poltta vaikuttaa tosi paljon siihen et mitä sä rupeet polttaa. Ja

sitten kans sitä et kun sä kerran löydät hyvän röökin niin sit sä vaan poltat sitä samaa. Ainakin must tuntuu et on tollee aik monella. Et niin sit vaan. En mä tiä edes ketään joka polttais chessuu. Kaikki meiän kaverit polttaa silleen joku mallu tai sitte camelii. (N, 18, T)

H17: Mulle varmaan [-] meiän isä poltti punaista Marlboroo jota mä pöllin sieltä pienenä nassikkana. [-] Ja siitä se on varmaan hyvin pitkälti lähteny. (M, 37, T)

H17: Nii varmaan tullu just silloin armeijan aikoihin ja faija poltti sitä. [-] Nii sitä ehkä jos lähtee sillai aattelee nii kattoo ehkä vähän isää ylöspäin ja se poltti niinku punaista Marlboroo [-] jota mä pöllin sieltä pienenä nassikkana, nii sit siel oli jotai tällaista ehkä. En mä tiä. Tämmöne joku alitajunen juttu mitä ei sillai ajatellu. (M, 37, T)

H15: Siin on jotai ihailua. Must on pikkupoikana kuva kun isä oli aina hellan vieressä tällai näin [näyttää että puhaltaa savua ylöspäin pää kallellaan]. Siel on musta kuva jotain kolme neljä vuotiaana ja mull on legopalikka suussa [näyttää kädellä että polttaa]. (M, 35, T)

Tupakoiijat mainitsivat miten tietyt tupakkamerkit ovat sidottuja tiettyihin tuotteisiin tai tilaisuuksiin. He mainitsivat Marlboro- ja Camel-merkkiset vaatteet ja kengät ja miten tuotemerkki Belmont liitettiin formulakisoihin.

H17: En tiä oli sitten jotain Marlboron vaatteita, esimerkiksi farkkuja tai tällaisia mitä itellä oli joskus tota. (M, 37, T)

H12: Et mä aattelin että miksi ne logot on siellä niin ihan jo, mä en usko et se on sattumalta, et just esim Camelit niin sitä on Camelin sytkäriä, eiku Coltia, et on Coltin sytkäri koska Coltti on asemerkki nii sitä ei voi kieltää. Mut Camelin muistan niitä aikoja, formuloita kun oli Belmontit kaikki nää nii sillai se mielikuva on sieltä niinku. (N, 50, T)

H20: Just se et näkee niit logoja ja sitä näkee esimerkiksi jos katoo elokuvii niin niiss näkee Marlboro ja Camel. (M, 19, T)

Toiset painottivat, että he ovat uskollisempia tietylle tunnusomaiselle värille (esim. punainen, sininen tai vihreä) tai vahvuudelle kuin merkille. Monille hinta oli tärkeämmässä asemassa kuin merkki. He ostivat halvempia tupakkamerkkejä, mutta olivat uskollisia värille. Samaan aikaan jotkut haastateltavat puhuivat tupakkamerkkien hierarkiasta ja siitä, että on tiettyjä merkkejä, jotka koetaan

laadultaan ja maultaan selvästi paremmiksi. Merkin arvon koettiin liittyvän myös korkeampaan hintaan.

H12: Mulla on ainakin se et se on mentoli. Sitten siel on justii LM:ät ja tällasii näi. Niinku siinä sisällä sit tavallaan varioidaan. (N, 50, T)

H12: Toi just toi Marlboro, siit on aikaa kun mä olin Irlannissa ja siel oli just se vihree mallu, punainen mallu ja sitten varmaan puolet halvempii oli Fortuna, vihreet fortunat, jotka oli taas espanjalaisii. Et kyl siin jotai laatueroi varmaan oo siihen malluun. (N, 50, T)

H17: [-] En tiä onko sillä merkitystä. Mä oon jostain syystä Marlboroo pitäny sellaisena jonkun näkösenä vähän parempana. (M, 37, T)

H15: Tupakan mersuna. (M, 35, T)

Mainontakiellon johdosta tuotemerkkien ja niihin yhdistettyjen mielikuvien yhteys oli vähentynyt.

H17: Luulen et jotenki, koska mun mielestä nykyaikana, koko ajan enemmän ja enemmän kun se imagojuttu on vähentynyt. Ennenhän se oli marlboromiehet ja muut. Se oli vähän siihen liitetty. Vaikka en itse ihan nuorta sukupolvea edusta nii tuntuu et ei ihmiset enää niinku yhdistä jotain brändiä johonki niin vahvasti. Formulakisoissakaan ei oo enää. Mä poltan Westiä ja siitä tulee Mika Häkkinen mieleen, vaikka ei mun lempiurheilija olekaan (nauraa). Ja tämmösiä assosiaatioita. (M, 37, T)

H12: On varmaan ehkä tietsä siis aikasemmin ollu mitä mä puhuin niist formuloista sit on ollu just tää marlboromies ja tämmösiä ja näit mielikuvia vaikka ei oo tietoista, mut kuitenkin niinku mitkä värit on käytetty. Ei ne välttämättä oo tietoisii ne ratkaissut. Et kyl niis joku hemputin vaikutus on, nythän niitä on vähennetty. (N, 50, T)

Imago voidaan toki luoda käyttämällä tupakka-askeille erillisiä kotelointia, jotka myös auttavat tupakoijaa tunnistamaan oman pakkauksensa.

H9: Mull olis joku yksisarvisvaaleanpunainen rasia niille. Tai joku semmonen joka tavallaan lois semmosen mielikuvan että nämä ovat minun ja minä voin täältä nyt ottaa. (N, 24, ET)

H7: Mut sit kun olis monta samanlaista niin kyllä mä ainakin haluisin et se mun on hieno ja kimalteleva ja upee. Kyllä se vaikuttaa tosi paljon et miltä se näyttää. (N, 28, T)

Joidenkin tupakoivien haastateltavien mielestä yhdenmukaisissa pakkauksissa tupakkalaadun varmistaminen vaikeutuu, ja täten vaikeuttaa tupakan pyytämistä tuntemattomalta henkilöltä. Se myös poistaa mielikuvaa paremmista ja arvokkaammista tupakkamerkeistä.

H2: Niin se on niinku niin selkeä juttu. Se on niin paljon parempaa omasta mielestä et varmasti se että joutuu selvittämään tai ei näe sitä väriä kyl se varmasti vaikuttaa siihen tuleeko niin helposti lainattua niinku joltain toiselta. (M, 35, T)

H26: Ne ei anna enää sillei just et esimerkiksi et tää on kuitenkin Cameli ja Camelilla on ihan oma meininki. Siinä on askissa semmonen niinku et kyllä se vähän niinku just sillei aiheuttaa just se et kaikki on vähän samalla tasolla. Kun ennen oli sillei kuitenkin et just a-luokan röökkit ja b-luokan röökkit ja sit c-luokan röökkit. Nyt tuntuu et kaikki on vaan samaa. (M, 24, T)

H9: Mull olis hirveen tärkeitä et näytettäis [tupakkapakkaus] mulle tietyllä tavalla ja kyllä mulle ainakin just noi et se merkkikin näkyy siinä niin tois semmosen tietynlaisen luottamuksen siihen et 'okei, tää nyt on tätä tuotetta' eikä mitään muuta. (N, 24, ET)

H4: Se on tietysti eri asia jos niinkun jos mulle tullaan tarjoamaan jostain hämärästä askista [ryhmä nauraa] [-] Se vaikuttais siihen kohtaamiseen jos ne ois jossain tuotemerkittömässä askiss [-] se että ottaisinko minä tupakkaa joltain toiselta ihmiseltä jos ois jossain hämärässä paketissa niin en ottais. (N, 29, T)

Yhteiskunnalliset vaikutukset ja tupakoinnin taustatekijät

Vaikutukset tupakoinnin aloittamiseen ja lopettamiseen

Ryhmiltä kysyttiin voisiko yhdenmukaisten tupakkapakkausten käyttöönotto Suomessa vaikuttaa ehkäisevästi tupakoinnin aloittamiseen. Valtaosa haastateltavista oli yhtä mieltä siitä, että muutos vaikuttaisi todennäköisimmin nuoriin. Muutamat haastateltavat esittivät myös tarkempia arvioita, että vaikutusta voisi olla

erityisesti 10–20-vuotiaisiin. Tätä vanhempana tupakoinnin aloittamista ei pidetty ylipäänsä todennäköisenä.

H29: Nuorille. Niinku alaikäisille. (N, 18, T)

H20: Ehkä tosi nuoriin jotai kymmenen, kolmetoist. (M, 19, T)

H29: Sillai viistoista viiva kaksnyt. (N, 18, T)

H5: Kyllä mä näkisin että varhaisaikuisiin, niinku vaikuttais aika voimakkaasti. Niinku siihen kaheksantoist. En mä tiedä, siin se on ehkä. (M, 29, T)

H4: Tai vähän nuorempiin. Teini-ikä, ehkä neljäviistoista. (N, 29, T)

H19: Vaikuttaa varmaan nuoriin ala-asteen loppuvaihees, mut ei sitte enää yläasteel. Silloin porukoill on nii paljon ryhmäpainetta ettei kukaan kato pakettei enää. (M, 19, ET)

H5: Kyll mä väitän kans et pidemmällä aikuisiällä se on aika harvinaista rupee olemaan se et lähis aloittamaan yhtäkkiä vaan sillee. (M, 29, tupakoi)

Sekä tupakoimattomat että tupakoivat haastateltavat olivat yksimielisiä myös siitä, että yhdenmukaisten pakkausten käyttöönotto Suomessa vaikuttaisi ehkäisevästi ensisijaisesti tupakoinnin aloittamiseen eikä niinkään sen lopettamiseen.

H4: Välillä vähän tuntuu et niinku tämmösilla järkyttävillä kuvilla voidaan ehkä jotenkin vaikuttaa siihen et joku ei aloitaisi tupakan-polttoa, mutta niitä jotka polttavat jo niin ei niitä, lainausmerkeissä pelasteta niinku millään sairauskuvilla. (N, 29, T)

H7: En usko että jos olet monta vuotta polttanu ja askin ulkonäkö vaihtuu niin sillä tuskin oo mitään merkitystä. (N, 28, ET)

H9: Mut sitä mä mietin lähinnä just et tota miltä ne näyttää et tota näkökulmaa et mä koen et tää vaikuttaa ehkä enemmän niinku nuoriin ja just sillei siinä kohtaan et 'kokeilenko tai aloitanko' tai muuta ku siihen että niinku just tää että on tottunu, et ihan sama mikä siellä taskussa on niin sieltä se kuitenkin otetaan. (N, 24, ET)

H26: Niin, no siis ei toimi tai en mäkään nää mitään järkevää syytä et miks ainakaan itelleni mä mitenkään sillei et se tekis ees mitään. Se on kuitenkin vaan aski. (M, 24, T)

Tupakoijat keskustelivat koukussa olemisesta ja sen vaikutuksesta tupakoinnin jatkamiseen. Käyttäjä, joka on riippuvainen nikotiinista, ei välitä tupakkapakkauksen ulkonäöstä.

H28: En mä välttämättä usko koska tavallaan sä poltat jos sä oot koukuss niin sä oot nimenomaan koukuss siihen sisältöön eikä siihen ulkokuoreen. En mä usko niinku. Enemmänkin siihen ennalta ehkäisyyn kun nimenomaan lopettamaan saamiseen. (N, 18, T)

Haastateltavien mielestä tupakoijat, ja varsinkin ne, jotka ovat tupakoineet jo useita vuosia, eivät lopettaisi tupakointia yhdenmukaisten tupakkapakkausten käyttöönoton johdosta. Tämä ei myöskään muuttaisi näiden henkilöiden muita tupakkatottumuksia.

H20: En tiää. En usko et sill oikeesti olis iso merkitys. Ehkä. En tiää. Kun mä aloitin olin hitto ykstoist, kakstoist. Ja jos tupakkiaskeiss olis ollu jotain kuvii nii en mä tiää. Koska alussa, ku alotin polttamisen niin olin sitä vastaan. Mut oli opetettu kotoa vastustaa. (M, 19, T)

H22: [-] Kun olin ysillä tai yläasteell nii jos kavereill olis ollu jotai kuvii heiän paketeiss nii ei kukaan ois välittäny. Se oli vaan niinku 'täss on joku kuva' ja sit ois naurettu ja ois vaan jatkettu röökaamista. (M, 20, LT)

H5: [-] Mulle henkilökohtaisesti on ihan sama miltä se aski näyttää. Ei sitä ajattele enää. Plus et sen lisäksi semmosii voi ostaa semmosii koteloita jotka on sitten hienon näkösi jos siitä tykkää. (M, 29, T)

Valtaosa vastaajista oli sitä mieltä, että tupakointi liittyy nikotiiniriippuvuuteen eikä tupakkapakkausten ulkonäkö sen takia vaikuta tupakoijaan. Henkilöillä, jotka ovat tupakoineet useita vuosia, on myös vakiintunut suhde merkkiin ja väriin.

H11: Mulle se on oikeestaan ihan sama minkälaisesta askista mää sen tupakan otan. Nii sisältö on se [juttu]. (N, 25, T)

H10: Ei. En mä nyt sen takia sitä osta et on makee polttaa LM:ää tai Marlboroo [naurua]. (N, 44, T)

H16: Ku ei sitä kuorta polta. Ihan sama vaikka se olis mikkihiiriaskissa nii ihan sama. (N, 36, T)

H17: Se on ihan sama. Ku mä otan röökit taskusta nii mä otan se rööki vaan suuhun. En mää siinä sitä askia ihmettele. (M, 37, T)

H4: Sulla on se merkki minkä sä poltat ja se on ihan se ja sama millanen aski siel tulee. (N, 29, T)

Yksi tupakoija pohti, että tunnusomaisen värin puuttuminen saattaa vaikeuttaa tupakan ostamista, jos ei ole vakiintunutta merkkiä tai ei tunne tupakkamerkkejä. Ostajan pitää tietää, mitä haluaa ostaa ja osata kertoa myyjälle mitä merkkiä ja väriä sen pitäisi olla. Tällä voi olla aloittamista ehkäisevä vaikutus.

H2: Kyl se varmaan vähän sitä kynnystä nostaa se et kauppajonossa niinku, osaa ostaa tupakkia. Et sillei kun pitäis tietää ite ne värit ja tavallaan merkit. Tokihan voi kysyä mut sit en tiedä kuinka moni kehtaa jos jono kasvaa et 'mitäs kaikki teillä on'. Nii kyl se varmaan siinäkin mielessä alotuskynnys kasvattaa. (M, 35, T)

Aloittamisen syyt

Tupakoijat puhuivat myös siitä, miten he olivat aloittaneet tupakoinnin. Eniten vaikutusta oli sosiaalisella ympäristöllä. Useimmiten samanikäinen ystävä oli tarjonnut tupakkaa. Joillekin tämä tapahtui jo ala-asteella, 10–13-vuotiaana. Muita tilanteita, jolloin tupakka oli saatavilla ja ryhmäpaine vaikutti tupakoimisen aloittamiseen, olivat erilaiset sosiaaliset kontekstit, kuten juhlat ja koulun piha. Juhlissa oli helppo kokeilla tupakointia ja tupakointi tarjosi myös sosiaalisen asiayhteyden, jossa oli vaivatonta tutustua samanikäisiin. Hengailu koulun tai työpaikan tupakkapaikalla oli tapa luoda ja ylläpitää sosiaalisia verkostoja.

H17: Se oli se kun kaveri sanoi joskus ala-asteella et sillä on tossa rööki jossain jemmassa et mennäänkö polttaa koulun jälkeen, niin 'mennään ihmeessä.' Siitä se lähti mulla ainaki. (M, 37, T)

H13: Se oli se kaveriporukka ala-asteella. Kun jotkut veti kauheesti rööki ja toiset ei. 'Tää on hienoo että kaikki muut polttaa'. Ehkä sen kautta halus olla paha poika. (M, 22, T)

H12: Poikakaveri poltti. Nii silloin kaikki poltti kuustoistvuotiaina. Se liittyi siihen rokkielämään tai tää tällaiseen elämään et vedettiin jotain viskiä. Vedettiin sitä viskiä ja Marlboro. (N, 50, T)

Tupakoiminen sosiaalisena ihanteena siirtyi myös perheen sisällä vanhemman tai sisaruksen tupakoinnin kautta. Useat miespuoliset tupakoijat kertoivat miten varsinkin isän tupakoiminen oli ollut heidän ihailunsa kohteena. Tämä oli vaikuttanut olennaisesti tupakoinnin aloittamiseen.

H15: Meillä oli joku kakskerroksinen talo ja verstaas oli ihan alimmaisessa ja siel oli aina isä jotain kavereittensa kanssa ja tommonen iso korkee tuhkis. Sieltä mää on varmaan ensimmäiset natsat hakennu ja menny omaan puumajaan. Punaista Marlboro. (M, 35, T)

H17: Nii varmaan tullu just silloin armeijan aikoihin ja faija poltti sitä [-] Nii sitä ehkä jos lähtee sillai aattelee nii kattoi ehkä vähän isää ylöspäin ja se poltti niinku punaista Marlboro, nii sit siel oli jotai tällaista ehkä. (M, 37, T)

H27: Jos ne [lapset] näkee et vanhemmat polttaa just tota mallun punasta askii niin ne saa semmosen viestin. Kyll se pinttyy niiden päähän et ne näkee et 'aha! Tolla on tollanen punainen aski jossa on jotain tommosii kuvioita' ja sit kun ne kasvaa niin sit se on alitajuntaista et ne on sillei 'hei, toss on jotain muistoi tossa' ja sit ne halua kokeilla sitä koska 'hei, tää tuottaa jotain muistoi mulle'. [-] Jos sä näet et vanhemmat polttaa niin siit on tullut semmonen niin hyväksyty ja ookoo asia niin 'ei voi tapahtua jotaki koska mun äitikin on ookoo ja mun isä voi hyvin ja vaikka ne on polttanu viiskyt vuotta. Ei mullekaan käy mitään' ja siin ei tajuta et siin voi oikeesti käydä [huonosti]. (N, 23, ET)

Tupakoinnin aloittaminen liittyi olennaisella tavalla myös yhteenkuuluvuuden tunteeseen, tupakoijan identiteetin ja imagon luomiseen, sekä halukkuuteen kapinoida, olla poikkeava, seikkaileva ja antaa itsestään aikuisemman vaikutelman.

H29: Mm. Ne halua luoda semmosta imago tavallaan et sä oot aikuinen. (N, 18, T)

H27: Ehkä siinä nuorten aloittamisessa kiehtoo just se kielto. (N, 23, ET)

H28: Teinit jotka alottaa koska se on siistii, esteettistä koska niist askeist saa hienoi instagramkuvii koska 'ne sopii mun estetiikkaan'. (N, 18, T)

H5: Aluks se oli varmaan cool juttu tai jotakin siihen, mutta nyt muut sanoo et sä oot idiootti kun tommosta vedät. (M, 29, T)

Tupakointia ylläpitävät tekijät

Yleisin syy tupakoinnin jatkamiseen oli tottumus ja toistuvuus, se miten kiinteästi tupakoiminen on osana tupakoijan arkipäivää.

H16: Tapa ja tottumus. Rutiini. (N, 36, T)

H17: Tapa varmasti isoin. (M, 37, T)

H28: Se on jotenki semmonen et mä nyt kävelen tossa tai mä kävelen kymmenen minuutin matkan niin sit mä voin samalla polttaa kun mä en jaksa vaan kävellä [nauraa]. Jotenki sellainen tapa, tottumus. (N, 18, T)

H11: Se on seura. En mää yksin kotona juurikaan polta. [-] Riippuen päivästä, mutta yleensä en polta. Ja sitten jos lapset on nii vähän oon yrittäny sillei et ei kauheesti niitten nähden. (N, 44, T)

H26: Kun on niin paljon ihmisii jotka on koukussa just tähän käsiliikkeeseen ja just siihen et sä pääset ulos välill vähän niinku haukkaa raitist ilmaa filterin kautta. Ja se on se et sull on aamull kahvii ja voit polttaa röökin sillei. Ne on just ne jutut mitä sä jätät kaipaamaan jos sä lopetat. (M, 24, T)

H28: On ne just semmoset et ennen tuntii vaik. Vaik just sillei et 'jo, mennään käymään röökill kallioll'. Se on semmonen niinku tapa ja just menee ulos ja sit tuntuu typerält mennä ulos jos ei polta. (N, 18, T)

H2: Mulla vaikuttaa se että kenen seurassa mä olen. Tiettyjen ihmisten seurassa en todellakaan polta, enkä pysty. Se on vaan niin että esimerkiksi jos mä menen mun vanhempien luokse niin siellä en polta, eikä se tuu ees mieleen. Et se vaikuttaa tosi paljon. (M, 35, T)

Tupakoinnin sosiaalisia siteitä luova ja ylläpitävä vaikutus oli tärkeä.

H29: Se on tavallaan semmonen et tutustuu helposti ihmisiin. Ja kun sä oot siellä sisällä [bileissä] jossain niin siellä on meteliä kun musiikit soi ja kaikki tanssii niin et pysty oikeesti keskustelemaan, mut sit sä meet rökillä ja siin on muutama ihminen ja siin oikeesti tulee sulle ihan hyvii keskusteluita. (N, 18, T)

H28: No jo jossain bileissä et siel on sit hyvä olla siellä röökipaikalla [-]. Ja just se et voi haukkaa vähän happea. (N, 18, T)

H26: Aina kun mä oon menny uusiin kouluihin tai yleensä opiskelee jonneki niin kyllä ne frendit aina löytyy sieltä röökipaikalta. Menee vaan röökipaikalle ja siellä heti löytää vaan ne luokkalaiset jotka polttaa rökkiä. Et sä oot niiden kaa. Mun on pakko sanoa et kyllä rökissä on jotain hyviä puolia sulle. Se et se niinku yhdistää kuitenkin ihmisiin. Kun se on sosiaalinen päihde ihmisillä. (M, 24, T)

Yksi henkilö mainitsi tupakoinnin tapana pudottaa painoa.

H16: Mä korvasin syömistä tupakoinnilla. Mä olin sellainen ranskalainen intellektuelli. (N, 36, T)

Tupakoiminen liitettiin usein muihin mielihyvää tuottaviin tapoihin, kuten kahvin tai alkoholin juontiin.

H16: Sit alkoholi vaikuttaa, heti jos ottaa jotain viinaa. (N, 36, T)

H15: Menee aski kevyesti illassa. (M, 35, T)

H4: Oon aika lailla viihdepolttanu. En mä arkena polta tupakkaa. En oo enää pitkään aikaan polttanu [-] Kyllä se on mulle ehdottomasti enemmän sitä et 'nyt olen lomalla, nyt olen viihteellä. Otan tässä viiniä ja polttelen' [muut ryhmäläiset nauravat]. (N, 29, T)

Jotkut haastateltavat puhuivat siitä, miten tupakoimiseen liittyvä rituaalisuus lisää sen houkuttelevuutta ja mielekkyyttä.

H5: Se on tavallaan se rituaali, viikonlopun tavallaan aloittamista jos nyt vaikka otat lasin viintä siinä ja tavallaan ensimmäisen kerran poltat tupakkii ja sä et oo käynyt vähän aikaan. Jollakin kummallisella tasolla

se laukaisee sen stressin ja tavallaan siirryt viihhteelle siitä arjesta. Se on kyllä kummallinen juttu [naurua], mut näin se vaan menee [-] Siirtymäriitti. (M, 29, T)

H1: Okei siis tupakointi on rituaalikin, myös, tavallaan. Jos ajattelin sitä toista, rullaaminen. Se on erittäin kiva rituaali. Otetaan sitä tupakkii ja sitä rullataan. (M, 50,T)

Tupakoiminen koettiin tarjoavan hetkiä rentoutumiseen ja taukoja työpäivään tai vapaa-aikaan. Se oli myös tapa rauhoittua, keskittyä ja rytmittää päivä. Joillekin se oli tapa luoda omaa aikaa ja tilaa tai siirtyä hetkeksi toiseen todellisuuteen.

H16: Se on sellainen taukotapa tavallaan. Jos olet menossa leffaan nii sit pitää vetää se röökii tai jos on joku junan vaihto nii se on semmonen tauko. Tai luentojen välissä tai. Tämmönen joku tauko [-] Se on tavallaan hengähdystauko. (N, 36, T)

H4: Ja monet sanoo siis myös jotka ihan kunnolla tupakoi et se kuitenkin jaksottaa sitä päivää. Aamulla on se aamurööki siinä kahvin kanssa ja sitten on töissä ne taukoröökit ja näin et taas jaksottaa sitä ja illalla otetaan taas sitä omaa aikaa. Mennään ulos tai sitte parvekkeelle taas tupakalle. Niin se on tosi semmosii syvälle pinttyneitä tapoja. (N, 29, T)

H29: Kyll mä tavallaan ehkä sen näen sillei rauhoittavana. Tai jossain koulussa kun on stressaavii tilanteit. (N, 18, T)

H26: Mäkin jos mä kävelen niin silloin mä poltan mielellään röökii mä voin miettii sit siin samaa aikaa kun mä teen jotain. Se jotenki auttaa mua paremmin keskittymään. Mut sekin on myös se nikotiini itessään. (M, 24, T)

H1: Se on semmosta et tupakoitsija ottaa tilapäisesti pari kolme minuuttia omaa aikaa ja poistuu todellisuudesta ja palaa siihen takaisin. Se toimii siis muiden aineiden, et onko se alkoholi tai huume tai niin pois päin. No se kertoo aika paljon riippuvuudesta vielä kerran. Se on sellanen tilapäinen poistuminen todellisuudesta. (M, 50, T)

Tietyt haastateltavat kokivat että tupakoiminen oli heidän kohdallaan sidottu psyykkisiin tekijöihin, kuten masennukseen tai tylsistymiseen.

H11: Kyll välillä polttaa sen takia kun on tylsää. (N, 44, T)

H12: Silloin just mää oon ainakin huomannut et mul on se psyykkinen riippuvuus paljon suurempi kun jos tietsä jos on paljon mukavaa tekemistä niin menee helposti neljä tuntia ettei edes mieli. Mut sit jos ei oo mitään tekemistä nii sit se neljä tuntii on pitkä aika jos ei oo saanu röökiä. Sen tietää et se on *niin* [haastateltavan painotus] tilannesidonnaista [-] Ja kahvia ja tupakkii [-] Ja ruoan jälkeen. (N, 50, T)

Stressi mainittiin myös syynä polttaa. Stressin lähteenä olivat työhön liittyvät vaikeudet tai painetta tuottavat tilanteet työpaikalla. Silloin tupakkatauko toimi keinona poistua hetkeksi epämiellyttävästä ympäristöstä.

H1: Ja varmasti stressi, työstressi vaikuttaa siihen ja niin pois päin. (M, 50, T)

H5: Se kulkeutui hyvin pitkälti lähes täysin stressin mukaan. Se on kaikkesta isoin vaikuttaja mulla [-] kun pamahtaa hirvee stressikausi päälle, jostakin tulee isoja elämänmuutoksia tai jotakin. (M, 29, T)

Motivaatio lopettaa

Haastatelluilta kysyttiin myös mikä asia tai tilanne saisi heidät harkitsemaan tupakoinnin lopettamista. Yksi kuvattu tilanne oli se, että tupakoija itse tai hänen läheisensä sairastuisi tupakoimisen aiheuttamaan sairauteen.

H5: Se pitää olla hyvin konkreettista tavallaan mitä voi kokea että se järkyttää tupakoijaa itse. (M, 29, T)

H25: Sitte ku on tapahtunu jotai röökinpolton takii [-] et tulee joku vika, joku sairaus. (M, 18, LT)

Haastateltavat painottivat henkilökohtaisen kokemuksen tärkeyttä, sitä että tapahtuu jotain, joka liittyy läheisesti omaan elämään. Muu syy lopettamiseen olisi jokin elämänmuutos, joka ei sovi yhteen tupakoimisen kanssa, kuten säännöllinen urheileminen tai raskaus.

H8: Jos tulee se elämänmuutos et tulee raskaaksi ja sit jos sä saat sen et vahingoittaa lapsesi paketin jos se osuu sulle nii kyll sit varmaan voi vaikuttaa siihen et lopettaa. Mutta se ehkä vaatii sen et sun

elämäntilanne muuttuu siihen suuntaan et sä tajuat että okei. Ei se välttämättä sen paketin ansiota oo, vaan se on sen elämäntilanteen. Se paketti voi ehkä rohkaista viel siinä. (N, 23, ET)

H4: Mä en tiedä voiko ihan hirveesti vaikuttaa millään sellaisella valistuksella. Niinku tupakoivista se on vaan sellanen henkilökohtainen itselle tapahtunu asia tai et se tupakanpoltto alkaa oman elämää häiritsee vaikka et sä päätät alkaa kilpaurheilemaan tai jotaki ja se tupakanpoltto ei sovi enää niinku niihin sun tavoitteisiin tai rahat loppuu. (N, 29, T)

Muokausehdotuksia yhdenmukaisiin tupakkapakkausiiin

Haastattelussa kysyttiin myös millä tavalla yhdenmukaisia tupakkapakkauksia voisi vielä parantaa. Useita parannusehdotuksia ilmeni jo haastatteluiden alussa, kun haastateltavat puhuivat pakkausten ulkonäöstä. He korostivat myönteisen ja rakentavan informaation tärkeyttä ja sellaisen tiedon jakamista, johon kuluttaja voi samaistua. Jotkut haastateltavat kokivat, että pakkausissa oli liian voimakkaasti esillä kielteisiä ilmauksia, jotka voivat herättää vastustusta tupakoijissa. Eniten parannusehdotuksia esitettiin kuvien ja tekstien laatuun ja teemoihin.

Kuva- ja tekstivaroitukset

Haastateltavat mielsivät, että kuvat jotka esittivät tupakoinnista aiheutuneita sairauksia, olivat koomisia ja epäuskottavia. Monet sekä tupakoijat että tupakoimattomat henkilöt olivat sitä mieltä, että kuvat olivat dramatisoituja. He ehdottivat että tupakkapakkausissa voisi pikemmin olla kuvia sosiaalisista tilanteista, jossa tupakoiminen vaikuttaa kielteisesti läheisiin, esimerkiksi passiivisen tupakoinnin takia. He ehdottivat myös, että kuvat voisivat esittää sosiaalisia, terveydellisiä ja fyysiseen ympäristöön liittyviä hyötyjä tupakoimisen lopettamisesta. Haastateltavia kiinnosti mistä kuvat oli hankittu ja miten ne oli valikoitu. Haastattelija kertoi heille, että tupakkatuotteissa oleva varoituskuvasto on sama kaikissa EU-maissa ja että kuvat hankitaan virallisesta kuvapankista.

H27: Oikeita tarinoita. Siis tietenkin toss on noita kuvii tollei. Se on varmaan se sama tarkoitus et antaa se oikee käsitys siitä, mut kun se on vaan valokuva. Ihmisten pitää tuntea se ja käydä ite läpi ne tunteet siitä. [-] Et se pitää olla omakohtaist se kokemus. [-] Tai sillei fyysinen kokemus. Sä oot nähny et joku oikeesti kertoo sulle henkilökohtaisesti sen. [-] Semmosta käänteistä inspiraatiota. Samalla

tavall kun vaikkutta instagrammalla ja tällaset fitness bla, bla jotka tekee hirveesti sitä ja tätä ja kaikki on 'Wau, wau. Mitä inspiraatioo!' Niin samalla tavalla enemmän tollasta negatiivist asiaa. Et siitä ne sais sitä järkee päähänsä. (N, 23, ET)

H3: Vai pitäiskö olla enemmän sosiaalisii tilanteit? [-] Pitäiskö niitä enemmän just ottaa siihen. Jotain lapsia enemmän. Jotain semmosta kuitenkin et jokainen pystyy samaistuu johonkin kuvaan edes. (N, 23, ET)

H16: Niin ei samaistu, jotai lapsii tai sikiöitä. Kun ei ole lapsia tai sikiöitä. Nii ihan sama. Ehkä joku impotenssi, nii se vois vaikuttaa johonki ihmisiin. Se vois toimia. (N, 36, T)

Yksi haastateltava ehdotti, että kuvapankissa voisi olla enemmän kuvia, jotta näyttö tupakoimisen haitoista olisi vahvempi.

H27: Mut sekin on vähän harmi et ne [kuvat] kiertää koska sit niit on vaan muutama, joku viis kappaletta tai vaik heitetään viis kappaletta. Niin sit sä oot et 'näitä on näin vähän, elikkä periaatteessa et onks nää riskit niin suuret' kun ei oo enempää todistusaineistoo siihen. Se olis mun mielest parempi et olis koko ajan uusii ja uusii. Et siin oikeesti nähtäis et se tapahtuu usein. Et se on oikeesti vakava ongelma. (N, 23, ET)

Ryhmät olivat yksimielisiä siitä, että sekä tupakoijat että tupakoimattomat henkilöt ovat hyvin tietoisia tupakoimisen terveyshaitoista. Tiettyjen fraasien käyttö, kuten 'tupakka tappaa' ja 'tupakoiminen voi aiheuttaa syöpää' tuntuivat liiallisilta, koska tämä tieto on jo kaikille liiankin tuttua.

H28: Mä oon vähän sitä mieltä et koska kyll noiss kaikissa lukee et tupakka tappaa sinut ja saat syövän ja blä, blä, blää. Mut koska noi asiat on niin semmosii mitä kuulee koko ajan siit asti kun sä oot varmaan jossain eskarissa niin siitä asti sulle sanotaan näitä juttui. Aina sanotaan niit samoi juttui. Ne on jotenkin niin semmosii tuttui. En mä tiedä et onks mulle mitään se et mun askiss lukee et sä kuolet jos sä poltat. Ei se oo mulle sillei. Se ei realisoidu mitenkään siit tekstistä. Se voi lukee miten tahansa. (N, 18, T)

H8: Mä jäin vielä miettiin sitä ku sanoit [viittaa toiseen haastateltavaan] et se on tehokas se 'tupakka tappaa', mut mä mietin et

onkse vähän kulunut? Et kun sit nyt vähän tulee tuutista. Se on tavallaan hyvä et tulee uusii ja mä mietin että nykyään kaikkihan tappaa. (N, 23, ET)

Pari haastateltavaa mainitsi, että kuvista ja teksteistä puuttui maininta tupakoinnin vaikutuksesta fyysiseen ympäristöön esimerkiksi jäteongelmana.

H2: Jo, mä mietin et oisko, täss on liittyn terveyteen ja sosiaaliisiin ja mietin et onks vielä muita elementtejä, vaikuttaa niinku ympäristöön, sademetsiin. Mä en ees tiedä mitä joku savukkeen tuottaminen, tota miten haitallista se on niinku luonnolle. Ja kaikki nää roskat. Maailman yleisin roska on tupakintumppi niin jotenki tämmönen aspekti ja kuviin. [-] Jo ja siit viel semmonen kuva jossa lapsi nappaa tupakantumpin kadulla. Just kun itella on semmonen kaksvuotias. (M, 35, T)

He kaipasivat pakkauksiin enemmän kokemusperäistä tietoa, esimerkiksi tunnettujen henkilöiden tarinoita ja kokemuksia tupakoinnin lopettamisesta.

H18: Tai sit jotain ehkä jotain faktaa sillei että 'tämä aiheuttaa tätä' tai joku että 'jos lopetat niin terveysvaikutukset ovat nämä ja tässä ajassa niin tulee hetikin' ja sitte myöhempiä, nekin vois olla. (N, 20, ET)

H27: Pitäis saada enemmän kokemusta ja sellaisii esimerkkei kun ihminen on aina semmonen et se uskoosta vasta kun ite. Esim kouluissa, yleensä meill on ollu joskus semmosii kiusaamispäivii et joku on tullu kertomaan miten pahasti on kuisattu ja bla, bla, bla ja kaikkee tällai. Tietenkin ne on äärimäistapauksii, mut jos tulis aina tietyn väliajoin joku joka on oikeesti kokenu sen helvetin et on käyny läpi sen mikä se rööki tuottaa, semmonen ihminen joka on menettäny äänen ja puhuu niillä tomosill laitteilla ja happireiät ja mitä kaikkee voi saadakaan tulis oikeesti paikan päälle ja kertois ja vaikuttais ihmisten mielipiteisiin. Et ihmiset näkis enemmän sitä oikeeta, mitä se oikeesti tekee. Et se ei oo vaan sellainen varoitus ja et on 'jo, jo. Ei mulle kuitenkaan käy mitään' vaan et ne pitää oikeesti käydä kokemaan sitä asiaa ja ymmärtää se. (N, 23, ET)

Ulkoasun pelkistäminen

Ehdotuksia tuli myös pakkausten ulkonäön pelkistämiseen, ääriesimerkkinä ehdotus, että pakkaukseen liitetään vain yksi kuva ja kaikki varoitus tekstit poistetaan.

Pakkauksen ulkonäön selkeyttämisen voisi toteuttaa sijoittamalla yhden kotimaisen kielen yhdelle puolelle ja toisen kotimaisen kielen toiselle puolelle pakkausta. Varoitustekstien pituuden lyhentämistäkin ehdotettiin, koska pitkien tekstien lukeminen pienellä fontilla koettiin vaikeaksi. Monia käyttäjiä ei kiinnosta pitkien lauseiden lukeminen pakkauksissa.

H27: Niinku kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa. Mun mielestä ois parempi et se olis mahdollisimman yksinkertainen aski ja sit siinä ois vaan se iso kuva ja yks tosi simple. Et siin on pelkästään kuva ja sit siin lukee esimerkiksi et 'cancer. (N, 23, ET)

H29: Must se olis jos olis vielä enemmän ehkä tai ehkä siinä pyritään saamaan ihmisii tavallaan lopettaa sillä tavalla et viel enemmän tota kuvaa ja tekstii viel isommaks. Ja vähemmän tilaa ite nimelle niinku sillee ehkä. (N, 18, T)

H19: Koko paketti pitäisi olla kuva. (M, 18, ET)

H3: Kuvia tai tekstiä isontaa niin se on sellai et tää on joku varoituspaketti, et mikä tää on? (N, 23, ET)

H27: Ja sillei joka puolella on tekstiä. Miks ei vois olla yhdellä puolella? (N, 23, ET)

H26: Varoitustekstit pitäis ehkä poistaa täysin pakkauksista. Et ne on liian sekaavia. (M, 24, tupakoi)

H22: Eiks vois tehdä niin et yks teksti yhdellä kielellä ja yks kieli toisella puolella? (M, 20, LT)

Sosiaalinen media käyttöön

Vastaajat esittivät, että erityisesti nuorempien ikäryhmien tavoittamiseksi sosiaalista mediaa, kuten Instagramia, voisi hyödyntää enemmän. Tupakkapakkauksiin voitaisiin myös lisätä QR-koodi, jonka kautta käyttäjä pääsisi nopeasti sivustolle, josta saisi informaatiota tupakoinnin haitoista ja ehkäisevästä toiminnasta. Tupakoimisen lopettamisen liittyvien neuvojen sisältö voisi kertoa tavoista, joilla korvata tupakoimisen sosiaalista ja toiminnallista roolia arkielämässä.

H27: Mä uskon siihen vaikuttaa paljon media nykyään. [-] Instagram on niin suuri vaikuttaja nykynuorison parissa. (N, 23, ET)

H9: No mä just katoin että, mut mä en muista yhtään mitä siinä lukee. Tossa on ainakin just se, tai just se info niinku veveve-sivusto tai muuta niin sit en tiedä todellisuudessa et kuinka moni tossa kohtaa sitte klikkaa, klikkaa tosta sen auki että. (N, 24, ET)

H8: Pitäis olla QR-koodi. (N, 23, ET)

H9: Niin tai lähinnä joku, tai pitäis olla joku sovellus joka sitten tavallaan yhdistää tuo suoraan sun puhelimeen ja sit siitä tulis niiku se, et heti kun sä avaat seuraavan kerran puhelimen niin sieltä tavaallan avautuis se että tupakkainfo piste fi. (N, 24, ET)

H9: [-] Kun ostat sen [tupakkapakkauksen] niin se yhdistyy sulla johonkin siihen tämänhetkiseen elämäntilanteeseen tai muuhun joka sais vaikutettua siihen, sun ajatukseen et 'hei, mietinkö toisen kerran että poltanko tätä vai en'. (N, 24, ET)

Hinta

Toistuva teema tupakoinnin ehkäisemiseen liittyen oli hinta. Ryhmät olivat yksimielisesti sitä mieltä, että tupakan hinnan korotus on tehokkain tapa vähentää tupakointia. Korkealla hinnalla tarkoitettiin tuntuva korotusta ja yksi ehdotettu summa oli kymmenen euroa.

H28: Toi [hinnan nousu] on syy minkä takii mä voisin lopettaa tupakoinnin. Esim nytkin eilen mull loppui aski ja mä olin vaan et mull ei oo varaa ostaa uutta niin varmaan pidän tässä sit taukoo. Ei mua haittaa koska kyll mä nyt ihan hyvin voin olla ilman, mutta en mä sit vaan kun mull ei oo varaa. (N, 18, T)

H26: Jeesus sehän nyt on jos oikeesti haluttais lopettaa röökin polttoo niin pitäis nostaa vaan hinnat kattoon. Ei sit tietenkään vois aloittaa valittaa asiasta. (M, 24, T)

H4: Se (hinnan nosto) ois tehokasta varmasti, tehokkaampaa kun mikään pakkausmerkinnät ikinä [-] Se olisi, sit siitä tulisi varmaan jolleki joukolle ihmisii ns. luksustuote. Et sit kun on joku oikee special occasion niin voidaan se tupakka-aski ostaa. (N, 29, T)

H5: Tavallaan monesti tupakoitsijat kokee sen hinnan noston jotenki semmosena väkinäisenä tavallaan, tulee ja ottaa susta rysistä kii et 'nyt

sä lopetat poltto' ja toinen pyrystelee vastaan niin paljon kun ikinä vaan pystyy et. Nii! Totta. Sehän varmaan tehokas olis se kun viedään kaikkien ulottumattomiin se hinnalla, mutta, tota. (M, 29, T)

Haastateltavien mielestä hinnan pitäisi olla näkyvästi esillä pakkauksessa ja sen lisäksi pakkauksissa voisi olla tietoa tupakoinnin taloudellisista vaikutuksista. Haastateltavat mielsivät, että voisi olla hyödyllistä lisätä pakkauksiin informaatiota siitä miten paljon tupakoimisen lopettaminen säästää rahaa.

H18: Mä mietin sitä hintaa kans et jos se lukis tossa nii saisko se ajatteleen että niinku nyt rahaa menee näin paljon tähän, niinku enemmän. (N, 20, ET)

H4: Se hinta. Se vois näkyä kyllä. (N, 29, T)

Muita huomioita

Haastatteluissa vastaajat pohtivat myös, mikä vaikuttaa tupakoinnin yleisyyteen yhteiskunnassa. He esittivät, että nuorten keskuudessa tupakoinnin vähentyminen liittyy terveysbuumin vaikutukseen. Nykyään kasvisruokavalio ja liikkuminen on suosiossa nuorten keskuudessa.

H29: Ja varsinkin nyt kun on fitnessbuumi. Fitnessbuumi on oikeesti tosi vahva. Mä veikkaan et sil on tosi iso merkitys siin. Tavallaan nuoret haluu olla terveitä ja sillei. (N, 18, T)

H27: [-] Nyt kun puhutaan koko ajan vegaani sitä, vegaani tätä. Kaikki on et 'wau on niin hienoa olla vegaani'. Kaikki ryhtyy vegaaniks. Sama on röökin kanssa. Jos joku ihmisellä on oikeesti vaikutusvaltaa ja sanoo et 'hyi, et rööki on pahaa. Älkää polttako.' Ihminset rupee oikeesti miettimään et tää on cool. Ei haluta polttaa enää. (N, 23, ET)

H16: Se [tupakoiminen] pidetään träshinä. Sä oot niinku white trash. Oot jotenki. Se ei vaan oo tyylikästä. Nykyään on terveysbuumit et juodaan jotai vihersmuuthii ja kaikkee tällaista. Sit rupee tottumaan että et pussaa tupakoiijan kanssa jos sää et polta. Joko kaikki polttaa tai kukaan ei polta. (N, 36, T)

Toinen yhteiskuntatasolla vaikuttava tekijä on savuttomuuskulttuurin yleistyminen.

H28: Niin. Mut kyll must tuntuu kun sä sanoit et tuntuu et nuoret ei enää polta niin kyll se on totta. Se on oikeesti totta. (N, 18, T)

H29: Ei tyypit polta enää. (N, 18, T)

H26: Niin. Kun ennen oli ryhmäpaine et sä aloitat röökii. Mull on niin monta ystäviä jotka on aloittanu sillei rööki just et 'polta! Polta ny!' sillei. Se oli ennen tolle, mutta nykyään näköjään on toisinpäin et just ryhmäpaineest ei saa polttaa. (M, 24, T)

Eräs teema, mikä tuli spontaanisti esille kolmessa haastattelussa, oli nuuskan käytön yleistyminen. Vastaajat esittivät, että nuuska on osittain korvannut nuorten tupakoinnin.

H26: Se on ehkä nuoret siis sillai että oikeesti niinku viistoistvuotiaat nyt. Eiks ne enemmän käytä nuuskaa kun polttaa? [-] Se on heidän mielestään, teinien mielestä tupakointi on kuulemma vähän vanhempi juttu. Ihan molemmat sukupuolet. Joskus mä on ite ollu yläasteella lukiossa silloin se oli vielä vähän sellanen et pojat vaan niinku käytti. (M, 24, T)

H7: Mulla on omassa kaveripiirissä kun on vaihdettu tupakasta nuuskaan. (N, 28, ET)

Nuuskan suosio liitettiin kulttuurisiin tekijöihin, kuten käytön ja saatavuuden helppouteen tietyissä konteksteissa. Nuuskaaminen on myös hajutonta ja vähemmän näkyvää kuin tupakointi. Nuori pystyy helposti piilottamaan nuuskan käytön vanhemmilta ja urheileminen on mahdollista nuuskaamisesta huolimatta.

H22: Se [tupakoimisen vähentyminen] on koska tupakan kanssa pitää mennä ulos, haisee paskalle ja sit se on se et ku me istutaan kouluss nii ei mee monta sekuntii ni on yksi sisäll [huulen alla]. Jos menis tupakalle keskell talvee nii siell on viistois astetta pakkasta ja sillei. Sä kyll [mielummin] istut sisällä ja laitat nuuska-annoksen huuleen kun et meet ulos tupakalle. (M, 20, LT)

H24: Luulen et monet nuoret valkkaavat nuuskan koska se on helpompi piilottaa vanhemmilta. Sitä voi tehdä omassa huoneessa kun on heittänyt vanhemmat ulos riidan jälkeen tai jotain. Se on paljon helpompaa välttää paljastumista [nuuskaamisessa]. (N, 22, LT)

H9: Ei ole enää, ei ole nuuskaa jota sä otat siitä purkista ja tuuttaat tonne vaan. Ne on niin kauniita ja pehmeitä ja helppoja ja pieniä että ei

ne niinku näy missään. Kaunista ja kivaa ja helppoa, sit tulee kuitenkin. (N, 24, ET)

H17: [-] Se on justiin se kun se on lisääntyny ja sitä on paljon nii ja jengi ravaa Ruottissa ja Haaparannassa ja näin. Kauppiaita on X [keskisuuri kaupunki] täynnä. (M, 37, T)

Monilla nuorilla on virheellisiä käsityksiä nuuskan terveyshaitoista. Nuoret mieltävät, että nuuskan käyttöön ei liity juurikaan haittoja ja että se ei haittaa urheilusuoritusta.

H17: Mä poltin ensin ja sitte kun harrastin sitä vähän urheilua enemmän tosissaan nii kyllä se [tupakan polttaminen] vaikuttaa hapenottoon ja tähän näin nii. Varmaan sen takia. Ja ehkä siinä muutenki urheilupiireissä se on sitä nuuskaan käyttöä nyt ja ollu silloin aikaisemmin ja ollu enemmän kuin tupakanpoltoa. (M, 37, T)

H9: Että kyllä se on ihan niinku. Mut toi on ihan järkyttävä keskustelu mitä ei kukaan halu tällä hetkellä käydä koska toi on ihan niinku, ihan niinku et sä pysty kun sitte taas ei tämä vaikuta sun keuhkoihin ja 'totta, en mä nyt vedä tätä mihkään henkeen' niinku 'tässähän mä nyt vaan pidän tätä niinku itselläni', mutta. (N, 24, ET)

Tupakan saatavuuden rajoittamista esitettiin yhtenä tapana vähentää tupakointia. Tupakan myynnin rajoittaminen tiettyihin kauppoihin olisi vastaajien mielestä sekä tehokas tapa saada tupakoiva väestö polttamaan harvemmin että estämään tupakoinnin aloittaminen.

H9: Ja sit tietyllä tavalla voihan taas sitä saatavuutta [rajoittaa]. Et jos X:ssä [keskisuuri kaupunki] olis vaikkapa yks kauppa mistä saa. (N, 24, ET)

H21: Jos ei ois yhtä helppo saada kaupoist, ehkä. Et olis paljon vaikeempi saada tupakkaa niinku. (N, 18, ET)

Pohdinta ja johtopäätökset

Toteutetulla laadullisella haastattelututkimuksella pyrittiin selvittämään, millaisia mielikuvia ja ajatuksia yhdenmukaiset tupakkapakkaukset herättävät suomalais-kuluttajissa suhteessa nykyisin markkinoilla oleviin tupakkapakkauksiin. Lisäksi haastatteluissa käsiteltiin sitä, millaiseksi haastateltavat kokevat yhdenmukaisten tupakkapakkausten merkityksen tupakoinnin lopettamisen kannalta ja kuinka pakkaukset voisivat vaikuttaa ennalta ehkäisevästi tupakointiin. Ryhmä-haastatteluihin osallistui tupakoivia, tupakoimattomia ja tupakoinnin lopettamista yrittäviä henkilöitä, joista valtaosa oli nuoria aikuisia.

Tutkimustulosten suhde aiempaan tutkimukseen

Kansainvälisen tutkimuksen mukaan yhdenmukaiset tupakkapakkaukset toimivat tupakoinnin ehkäisyssä siten, että ne vähentävät tuotteiden houkuttelevuutta, lisäävät (kuva)varoitusten vaikutusta ja vähentävät väärin mielikuvien syntymistä tupakan haitallisuudesta tai haitattomuudesta. (esim. 2, 7, 12–15)

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella haastateltavat suhtautuivat esillä olleisiin yhdenmukaisiin tupakkapakkauksiin sekä myönteisesti että kielteisesti. Pääosin osallistujat kokivat yhdenmukaiset pakkaukset vähemmän houkutteleviksi ja he kiinnostivat huomattavasti huomiota kuvallisiin varoituksiin ja niiden viesteihin, mikä on linjassa aiemman tutkimusnäytön kanssa. Pakkausten kuvasto koettiin inhottavaksi, ahdistavaksi ja epärealistiseksi. Toisaalta jotkut nuorista haastateltavista näkivät askien edustavan omanlaistaan pelkistettyä estetiikkaa, joka voisi puhutella osaa nuorista myönteisesti.

Vaikka Suomessa otettaisiin käyttöön yhdenmukaiset tupakkapakkaukset, haastateltavat eivät katsoe niiden vaikutuksen tupakoinnin lopettamiseen olevan suuri. Sen sijaan pakkausten nähtiin voivan vaikuttaa nuorten tupakoinnin aloittamiseen. Siinä, voivatko askit vähentää väärin mielikuvien syntymistä tupakan haitallisuudesta, näyttää tämän tutkimuksen perusteella olevan keskeistä se, kuinka uskottaviksi ja todentuntuiksi pakkausten teksti- ja kuvavaroitukset koetaan.

Yhdenmukaiset tupakkapakkaukset osana laajempaa kokonaisuutta

Haastateltavat tiedostivat ja toivat selkeästi esiin sen, että tupakkapakkausten sääntely on osa laajempaa kokonaisuutta. He korostivat erityisesti korkean hinnan merkitystä tupakoinnin ehkäisyssä ja lopettamisessa. Muutamat haastateltavat toivat esiin myös myyntipaikkojen vähentämisen yhtenä vaikuttamiskeinona. Myönteisiä

esimerkkejä tupakoinnin lopettamisesta, erityisesti kokemusasiantuntijoiden kautta, kaivattiin tupakointia koskevassa viestinnässä.

Haastattelujen perusteella tupakoijat eivät lopettaisi tupakointia pelkästään tupakkapakkausten uudistetun ulkomuodon takia. Tupakoinnin katsottiin liittyvän enemmän esimerkiksi nikotiiniriippuvuuteen, mielihyvän hakemiseen, stressiin ja henkilökohtaiseen ajanhallintaan. Sen sijaan oma tai läheisen sairastuminen tupakoinnin takia tai jokin iso elämänmuutos, esimerkiksi raskaus, voisi vaikuttaa tupakoinnin lopettamiseen.

Haastateltavilta kysyttäessä he eivät kokeneet tuotemerkillä tai pakkauksen ulkoasulla olevan merkitystä suoraan omaan tupakointiinsa, mutta haastattelun aikana moni tupakoija puhui uskollisuudestaan tietylle tuotemerkillä tai tunnusomaiselle värille (esim. punainen, vihreä, sininen). Nykyisin markkinoilla olevien askien kuvailussa tuotteiden tunnusomaiset värit nousivat usein esiin. Pidempään tupakoineilla tuotemerkki vaikutti olevan tärkeämpi kuin lyhyemmän aikaa tupakoineilla, jotka toivat enemmän esiin tiettyä tunnusomaista väriä.

Mikäli yhdenmukaisilla pakkauksilla pystytään vähentämään tunnusomaiseen väriin ja tuotemerkkiin kiinnittymistä, sillä voi olla myönteisiä vaikutuksia myös tupakoinnin lopettamisen lisäämisessä. Kansainvälisessä kontekstissa yhdenmukaisten pakkausten jatkokehityskohteina on pohdittu myös tunnusomaista väriä kuvaavien tuotenimien kieltämistä kokonaan. (30)

Tekstien ja kuvien selkeys, ymmärrettävyys ja realistisuus tärkeitä

Tupakkatuotteisiin liitetty terveystieteistä ja -haitoista muodostuva varoituskuvasto on sama kaikissa EU-maissa, mutta lopullinen maakohtainen toteutus riippuu tupakkapakkausten muotoilusta ja koosta sekä varoitus- ja lopettamisteksteistä ja niiden sijoittelusta. Haastattelututkimuksen perusteella sekä käytössä oleva kuvasto että tekstit kaipaisivat päivittämistä, jotta ne koettaisiin uskottavammaksi.

Kuvastossa pitäisi olla haastateltavien mukaan enemmän kuvia, jolloin ne vaihtuisivat useammin ja kuvien kautta tulisi enemmän esimerkkejä haitoista tai lopettamisen hyödyistä. Haastateltavat toivat myös esiin, että kuvissa voitaisiin käsitellä enemmän myös tupakoinnin haitallisia vaikutuksia ympäristölle. Tupakoinnin taloudelliset vaikutukset, esimerkiksi kuinka paljon rahaa säästäisi tupakoinnin lopettamisella, voisivat myös tulla nykyistä paremmin esiin pakkauksissa.

Varoitusteksteillä pyritään kertomaan, mitä säännöllisestä tupakoinnista seuraa. Ne kiteyttävät valittuun kuvaan liittyvän viestin. Suomalaisissa tupakkapakkauksissa varoitustekstit ovat kummallakin kotimaisella kielellä. Tupakoinnin lopettamista koskeva teksti on myös pakollinen ja eri EU-maissa teksti on joko sivuston osoitteen, puhelinnumeron tai molempien muodossa. Suomessa pakollinen teksti, kummallakin kotimaisella kielellä on ”Tukea lopettamiseen: www.tupakkainfo.fi”, joka ohjaa THL:n ylläpitämälle tupakoinnin lopettamisesta tietoa tarjoavalle

sivustolle. Sivustolta löytyy myös tupakoinnin lopettamisen Stumppi-neuvontapuhelimen numero. Haastateltavat ehdottivat esimerkiksi QR-koodin lisäämistä pakkaukseen, jotta siirtyminen sivustolle olisi nopeampaa.

Lopettamista koskevaan tekstiin voisi myös pohtia erilaisia toteutusvaihtoja eri maiden askeja vertailemalla. Esimerkiksi Ranskassa tekstissä olevaa puhelinnumeroa on korostettu valkoisella taustalla, jolloin katse kiinnittyy siihen helpommin (Kuva 6, esimerkki A). Lisäksi lopettamistekstin yhteyteen on lisätty kuvake, jolla viitataan vielä erikseen tupakoimattomuuden tärkeyteen raskausaikana. Kansainvälisessä kontekstissa on pohdittu myös mahdollisuutta varata askin sisäpintoja tupakoinnin lopettamista koskevalle tiedolle, koska pakolliset kuva- ja tekstivaroitukset vievät valtaosan askin ulkopinnoista. (30)

Ehdotuksia yhdenmukaisten tupakkapakkausten jatkokehittämiseksi

Haastattelututkimuksen perusteella yhdenmukaisia tupakkapakkauksia on mahdollista edelleen kehittää. Osa muutoksista voitaisiin tehdä kansallisella tasolla, osa vaatisi EU-tason vaikuttamista. Seuraaviin seikkoihin olisi hyödyllistä kiinnittää huomiota Suomeen soveltuvia pakkauksia suunniteltaessa:

- *Ainesosien merkintä:* Ainesosaluettelon puuttuminen tupakka-askeista ihmetytti haastateltavia. Tupakkalain mukaan tupakkatuotteissa ja niiden vähittäismyyntipakkauksissa ei saa olla tietoja tuotteen sisältämästä nikotiinista, tervasta tai hiilimonoksidista. Sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkauksilta nikotiinin sekä tuotteen ainesosien ilmoittamista puolestaan edellytetään. Tupakkalain alaisten tupakka- ja nikotiinituotteiden ja niiden vähittäismyyntipakkausten pakollisten ja kiellettyjen merkintöjen selkeyttämistä ja yhdenmukaistamista voisi pohtia.
- *Tunnusomaiseen väriin viittaavat tuotenimet:* Yhdenmukaisiin pakkauksiin siirtyminen todennäköisesti heikentää tuotteen entiseen tunnusomaiseen väriin kiinnittymistä, mutta kokonaan se voidaan lopettaa vain kieltämällä väriin viittaavat tuotenimet. Jo nykyisen tupakkalain mukaan merkinnät, jotka viittaavat makuun, tai antavat ymmärtää että tuote on vähemmän haitallinen, ovat kiellettyjä. Kuitenkin esimerkiksi vihreä väri viittaa askeissa edelleen yleisesti mentoliin.
- *Hinta:* Tupakkapakkausten hintamerkintä on hyvin huomaamaton ja haastatteluissa esitettiin, että sen pitäisi olla näkyvämpi. Hinta vaikuttaa merkittävästi ostopäätökseen ja tupakoinnin aloittamiseen erityisesti nuorten kohdalla.
- *Kuvalliset terveystarvitukset:* Haastatteluissa ehdotettiin, että kuvia tulisi olla enemmän, jolloin niiden kierto olisi tiheämpää. Kuvien selkeyteen, realistisuuteen ja viestin ymmärrettävyyteen on syytä kiinnittää huomiota, erityisesti tavoiteltaessa nuoria ikäryhmiä, joille kuvallinen ilmaisu on arkipäiväistä ja tärkeää esimerkiksi sosiaalisen median myötä. Haastatteluissa

mainittiin myös nopea tottuminen kuviin, mikä voitaisiin välttää kuvien tiheämmällä päivitysvälillä ja sallimalla eri kuvien käyttö askin etu- ja taustapuolella. Nyt sama yhdistelmävaroitusta on oltava askin molemmilla puolilla. Tupakkapakkausten muoto voi myös vaikuttaa varoituskuvien lopulliseen muotoon ja tulkintaan. Kuvien tulisi säilyä samanmuotoisina pakkausten muodosta riippumatta. Kuvien leikkaus voi muuttua erikokoisissa askeissa, mikä voi muuttaa niiden tulkittavuutta (Kuvat 6 ja 7, vrt. esimerkki C).

- *Varoitustekstit ja korostusvärit:* Varoitustekstejä voisi edelleen kehittää ymmärrettävämmiksi ja iskevämmiksi. Keltaista väriä käytetään Suomessa nyt sekä varoitustekstissä että lopettamisviestin yhteydessä, mikä voi viedä huomiota lopettamisviestiltä.
- *Tupakoimien lopettamista koskevat viestit:* Lopettamisviestiä ja tukipalveluita voisi korostaa visuaalisesti, esim. erillisellä korostusvärillä (Kuva 6, esimerkki A). Askien sisäpintojen, esimerkiksi läppäkannen sisäpuolen, varaamista lopettamista koskevalle tiedolle voitaisiin harkita.
- *Lisäkuvakkeet:* Suomalaisissa tupakkapakkauksissa voisi Ranskan lailla (Kuva 6, esimerkki A) hyödyntää tupakoimien vaarallisuudesta kertovia lisäkuvakkeita erityisryhmiin, kuten raskaana oleviin, vetoamiseksi.
- *Pakkauksen muoto:* Yhdenmukaisissa pakkauksissa tulisi varmistaa pakkauksen neutraali muoto ilman esimerkiksi erityismuotoiltuja kulmia tai avaamista helpottavia keinoja (Kuva 6, esimerkki B). Tupakkalaki sallii tupakkapakkauksissa muodoksi vain suorakulmaisen särmiön, mikä rajoittaa jo askien muotoilua, mutta esimerkiksi kartongin kovuutta vaihtelemalla askeihin voidaan saada edelleen erilainen tuntuma ja ulkonäkö.
- *Muut tupakka- ja nikotiini tuotteet:* STM:n tupakka- ja nikotiinipolitiikan työryhmän toukokuussa 2018 luovuttama ehdotus yhdenmukaisista tuotteista kattaa kaikki tupakkalain alaiset tupakka- ja nikotiini tuotteet pakkauksineen. Tässä haastattelututkimuksessa arvioitiin vain savukepakkauksia, mutta haastatteluissa myös nuuska nousi spontaanisti esiin. Suomessa matkustajatuonnin määriä säädellään vähittäismyyntipakkauksen merkintöjen perusteella tupakkalaissa jo poltettavan tupakan, poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden sekä sähkösavukkeissa käytettävien nikotiininesteiden kohdalla. Mahdollisuutta rajoittaa nuuskan maahantuontia pakkausmerkintöjen perusteella voitaisiin myös selvittää. Norjassa nuuskapakkaukset on jo yhdenmukaistettu (Kuva 8).

Kuva 6. Esimerkkipakkauksia Ranskasta (esimerkki A), Kreikasta (B ja C) – pakkausten etupuoli. Kuvat: Johanna Järvinen-Tassopoulos.

Kuva 7. Esimerkkipakkauksia Ranskasta (esimerkki A), Kreikasta (B ja C) – pakkausten taustapuoli. Kuvat: Johanna Järvinen-Tassopoulos.

Kuva 8. Mallikuvat Norjassa käytössä olevista yhdenmukaisista savuke- ja nuuskapakkauksista. Kuvat: Helsedirektoratet⁵

Huomioita aineistosta

Haastattelututkimus on laadullinen eikä sen tuloksia ole siten tarkoitettu väestötasolla yleistettäväksi. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa syvällisempää tietoa suomalaiskuluttajien suhtautumisesta yhdenmukaisiin tupakkapakkauksiin sekä niitä koskevia mahdollisia kehitysehdotuksia haastatteluissa esiin nousseiden teemojen perusteella.

Tutkimuksen rajallisten resurssien ja tiiviin aikataulun vuoksi haastatteluryhmien määrää ei voitu kasvattaa viittä suuremmaksi, eikä esimerkiksi yksilöhaastatteluita ollut mahdollista toteuttaa. Ideaalitilanteessa tutkimus olisi toteutettu yhdistäen ryhmä- ja yksilöhaastatteluita ja käyttäen tupakoivien ja tupakoimattomien ryhmiä sekaryhmien sijaan. Ideaalitilanteessa ryhmien muodostamisessa olisi huomioitu myös kattavammin erilaisia taustatekijöitä, kuten sosioekonomista asemaa.

Aineiston keräämisen kannalta loppukevät osoittautui haastavaksi, koska oppilaitoksissa oli koeaika ja opettajilla oli heikosti aikaa avustaa haastateltavien

⁵ <https://helsedirektoratet.no/english/tobacco-control#standardised-tobacco-packaging-in-norway>

rekrytoinnissa. Myös työssäkäyviä aikuisia oli haastavaa saada arkipäivisin mukaan ryhmähaastatteluihin.

Tutkimuksen vahvuutena oli kuitenkin tutkimukseen mukaan saatujen haastateltavien monipuolisuus: haastatteluihin osallistui eri elämäntilanteessa olevia, koulutustaustaltaan erilaisia ihmisiä, ja mukana oli sekä tupakoivia, tupakoinnin lopettaneita että täysin tupakoimattomia. Tutkimukseen saatiin rekrytoitua hyvin sekä miehiä että naisia. Valtaosa osallistujista oli nuoria aikuisia, joita tutkimukseen myös tavoiteltiin.

Tutkimuksessa käytetyt oikeat savukeaskit herättivät hyvin ajatuksia ja keskustelua eikä niiden aitoutta kyseenalaistettu, kuten olisi voinut käydä teetettyjä malliaskeja käytettäessä tai pelkästään askien kuvia näytettäessä. Tutkimusaskit hävitettiin tutkimuksen päätyttyä.

Lähteet

1. Vähänen M. Tupakoinnin yhteiskunnalliset kustannukset ja niiden menetelmät. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2015.
2. McNeill A, Gravelly S, Hitchman SC, Bauld L, Hammond D, Hartmann-Boyce J. Tobacco packaging design for reducing tobacco use. *Cochrane Database Syst Rev.* 2017 April 27;4:CD011244.
3. Thomson K, Hillier-Brown F, Todd A, McNamara C, Huijts T, Bambra C. The effects of public health policies on health inequalities in high-income countries: an umbrella review. *BMC Public Health.* 2018 July 13;18(1):1.
4. WHO FCTC Convention Secretariat. Global progress in implementation of the WHO FCTC. 2018 11 July.
5. Moodie C, Hastings G, Thomas J, Stead M, Angus K, Bauld L. Protocol for Plain Tobacco Packaging: A Systematic Review; University of Stirling; 2011.6. Department of Health. Post-Implementation Review Tobacco Plain Packaging. Australian Government; 2016.
7. Quit Victoria. Plain packaging of cigarettes: a review of the evidence. Cancer Council Victoria; 2011.
8. STM. Minister Risikko conveyed a letter regarding plain packaging of tobacco products to EU Commissioner for Health. 2009 Oct 12.
9. STM. Työryhmän toimenpide-ehdotukset. Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittäminen; Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus; Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus; 2018. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus; 2018.
10. Tobacco plain packaging: global status update. Geneva: World Health Organization; 2018 (WHO/NMH/PND/NAC/18.9).
11. Department of Health. Market Research Reports on tobacco plain packaging and graphic health warnings. Australian Government; 2010.
12. Stead M, Moodie C, Angus K, Bauld L, McNeill A, Thomas J, et al. Is consumer response to plain/standardised tobacco packaging consistent with framework convention on tobacco control guidelines? A systematic review of quantitative studies. *PLoS One.* 2013 October 16;8(10):e75919.
13. Chantler C. Standardised packaging of tobacco: Report of the independent review undertaken by Sir Cyril Chantler. 2014.
14. Hammond D. Standardized packaging of tobacco products. Evidence review on behalf of the Irish Department of Health. University of Waterloo; 2014.
15. Moodie C, Stead M, Bauld L, et al. Plain tobacco packaging: a systematic review. University of Stirling; 2012.
16. Webb H, Jones BM, McNeill K, Lim L, Frain AJ, O'Brien KJ, et al. Smoke signals: The decline of brand identity predicts reduced smoking behaviour following the introduction of plain packaging. *Addict Behav Rep.* 2017 February 14;5:49-55.
17. Moodie C, Mackintosh AM, Hastings G, Ford A. Young adult smokers' perceptions of plain packaging: a pilot naturalistic study. *Tob Control.* 2011 September 01;20(5):367-73.
18. Hayes L, Wakefield MA, Bain E. Change in public support for the introduction of plain packaging and new, enlarged graphic health warnings in the Australian state of Victoria, 2011-2013. *Tob Control.* 2017 November 01;26(6):627-8.
19. Swift E, Borland R, Cummings KM, Fong GT, McNeill A, Hammond D, et al. Australian smokers' support for plain or standardised packs before and after implementation: findings from the ITC Four Country Survey. *Tob Control.* 2015 November 01;24(6):616-21.
20. Dunlop S, Perez D, Dessaix A, Currow D. Australia's plain tobacco packs: anticipated and actual responses among adolescents and young adults 2010-2013. *Tob Control.* 2016 November 15.
21. Mannocci A, Colamesta V, Mipatrini D, Messina G, Gualano MR, Gianfagna F, et al. From directive to practice: are pictorial warnings and plain packaging effective to reduce the tobacco addiction? *Public Health.* 2015 December 01;129(12):1563-70.
22. Gallopel-Morvan K, Moodie C, Guignard R, Eker F, Beguinot E. Consumer Perceptions of Cigarette Design in France: A Comparison of Regular, Slim, Pink and Plain Cigarettes. *Nicotine Tob Res.* 2018 May 24.
23. Mucan B, Moodie C. Young adult smokers' perceptions of plain packs, numbered packs and pack inserts in Turkey: a focus group study. *Tob Control.* 2017 November 09.
24. Auemaneekul N, Silpasuwan P, Sirichotiratana N, Satitvipawee P, Sompocharoen M, Viwatwongkasem C, et al. The Impact of Cigarette Plain Packaging on Health Warning Salience and Perceptions: Implications for Public Health Policy. *Asia Pac J Public Health.* 2015 November 01;27(8):848-59.
25. Gallopel-Morvan K, Gabriel P, Le Gall-Ely M, Rieunier S, Urien B. Plain packaging and public health: The case of tobacco. *Journal of Business Research.* 2013;66(1):133-6.
26. Arora M, Tewari A, Grills N, Nazar GP, Sonrexa J, Gupta VK, et al. Exploring Perception of Indians about Plain Packaging of Tobacco

- Products: A Mixed Method Research. *Front Public Health*. 2013 September 23;1:35.
27. McCool J, Webb L, Cameron LD, Hoek J. Graphic warning labels on plain cigarette packs: Will they make a difference to adolescents? *Soc Sci Med*. 2012;74:1269-73.
 28. Van Hal G, Van Roosbroeck S, Vriesacker B, Arts M, Hoeck S, Fraeyman J. Flemish adolescents' perceptions of cigarette plain packaging: a qualitative study with focus group discussions. *BMJ Open*. 2012 December 14;2(6):001424.
 29. Scheffels J, Saebo G. Perceptions of plain and branded cigarette packaging among Norwegian youth and adults: a focus group study. *Nicotine Tob Res*. 2013 February 01;15(2):450-6.
 30. Moodie C, Hoek J, Scheffels J, Gallopel-Morvan K, Lindorff K. Plain packaging: legislative differences in Australia, France, the UK, New Zealand and Norway, and options for strengthening regulations. *Tob Control*. 2018 August 01.